

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Examensarbete

Pedagogers tolkningar kring kvalitetsarbete

*Författare: Linda Andersson och
Lotta Aked*

Handledare: Dragan Grbavac

Examinator: Elisabeth Elmeroth

Termin: ST13

Läroarbetsvetenskap

Självständigt arbete 15 hp

GO2963

ABSTRAKT

Författarens/författarnas namn: Linda Andersson och Lotta Aked

Titel: Pedagogers tolkningar av kvalitetsarbete

Engelsk titel: Teachers interpretations of qualitative work

Vårt syfte med detta arbete är att ta reda på pedagogers syn på kvalitet i förskolan, hur pedagoger arbetar med kvalitetsarbete systematiskt samt vilka förutsättningar som finns. Undersökningen är gjord genom kvalitativa intervjuer med åtta pedagoger som idag arbetar inom förskolan. Resultatet som framkommit i undersökningen visar att alla intervjuade pedagoger har en samsyn när det gäller vad begreppet kvalitet i förskolan står för och vi har mött åtta engagerade, duktiga och professionella pedagoger med stora hjärtan som gör allt för att försöka driva en god förskola med barnet i fokus. En viktig förutsättning för att uppnå god kvalitet är att det finns resurser i form av anpassad personaltäthet till barngruppens storlek men också att tid finns avsatt för att utföra systematiskt kvalitetsarbete. Resultatet visar också att pedagogerna har full kunskap om hur arbetet bör göras för att kvalitetsarbete systematiskt men att mycket fallerar på grund av förutsättningarna.

Nyckelord: kvalitetsarbete, reflektion, dokumentation, resurser, metoder

ABSTRACT

The purpose of this paper is to find out teachers views regarding the quality of education provided in preschools, how the teachers work systematically to ensure quality and what the conditions to carry out this work are. The study has been carried out by doing qualitative interviews with eight teachers that are presently working in preschools. The result has shown that all the interviewed teachers have comparable views of the term quality in preschool and we have met eight committed, capable and professional teachers with big hearts that do everything they possibly can to make sure they run excellent preschools that focus on the children. An important condition that is needed to achieve good quality is that sufficient resources such as good teacher/child ratio exists but also that there is time set aside to perform the qualitative work. The result shows that the teachers have sufficient knowledge of how the systematic qualitative work should be carried out but that they unfortunately don't always have the right conditions to carry out this work as well as they would like.

Keywords: qualitative work, reflection, documentation, resources, methods

RUBRIKER

1	INLEDNING	3
2	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
	Syfte	3
	Frågeställningar	3
3	BAKGRUND	4
3.1	KVALITET	4
3.1.1	Definitioner av kvalitet i förskolan.....	4
3.1.2	Historia bakom kvalitet i skolan.....	4
3.1.3	Begreppet kvalitet.....	5
3.1.4	Kvalitetsarbete	5
3.1.5	Systematiskt kvalitetsarbete	6
3.1.6	Föräldrarnas betydelse.....	6
3.2	Målsättning	6
3.3	Dokumentation	7
3.4	Reflektion	8
3.5	Utvärdering.....	8
3.6	Förutsättningar för att utföra ett systematiskt kvalitetsarbete	9
3.7	Teoretisk utgångspunkt	9
4	METOD.....	12
4.1	Val av metod.....	12
4.2	Kvalitativ undersökning	12
4.2.1	Hermeneutiskt perspektiv	12
4.2.2	Urval	13
4.2.3	Genomförande	14
4.3	Forskningsetiska principer.....	14
4.4	Metodkritik	15
5	RESULTAT.....	16
5.1	Begreppet kvalitet i förskolan.....	16
5.1.1	Barnet i fokus	16
5.1.2	Resurser	16
5.1.3	Miljöns betydelse.....	17
5.1.4	Föräldrars betydelse.....	18
5.1.5	Arbetslagets betydelse	18
5.2	Kvalitetsarbetet på förskolan.....	19

5.2.1	Kvalitetsarbete som verktyg	19
5.2.2	Läroplanen	20
5.2.3	Förhållningssätt	21
5.2.4	Planering	21
5.2.5	Målsättning	22
5.2.6	Dokumentation	22
5.2.7	Reflektion	23
5.2.8	Utvärdering	24
5.2.9	Utvecklingssamtal	24
5.3	Förutsättningar för att arbeta med kvalitetsarbete	25
5.3.1	Tid	25
5.3.2	Ledning	26
6	DISKUSSION	28
6.1	Genomförande av undersökning	28
6.2	Begreppet kvalitet i förskolan	28
6.2.1	Yttre faktorer	28
6.2.2	Barns perspektiv	29
6.2.3	Föräldrars och arbetslagets betydelse	30
6.3	Kvalitetsarbetet i förskolan	31
6.3.1	Kvalitetsarbete som verktyg	31
6.3.2	Läroplanen	31
6.3.3	Förhållningssätt	31
6.3.4	Planering	31
6.3.5	Målsättning	32
6.3.6	Dokumentation	32
6.3.7	Reflektion	33
6.3.8	Utvärdering	34
6.3.9	Utvecklingssamtal	34
6.4	Förutsättningarna för att arbeta med utvecklingsarbete systematiskt	34
6.4.1	Resurser	34
6.4.2	Förskolechefens betydelse	35
7	SLUTDISKUSSION	36
8	REFERENSLISTA	37
	BILAGA	

1 INLEDNING

Kvalitet i förskolan är något som det pratas mycket om, men vad innebär det egentligen? I den reviderade *läroplanen för förskolan*, Lpfö98 står det: ”förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas. För att utvärdera förskolans kvalitet och skapa goda villkor för lärande behöver barns utveckling och lärande följas, dokumenteras och analyseras” (Skolverket 2010:14/10). Vi som skriver uppsatsen arbetar i ett rektorsområde som anser sig själva vara bra på kvalitet och utveckling. De sista åren har vi gått på flera kurser och föreläsningar om just detta. Vi har många drivande kollegor som ”brinner” för sitt arbete och verkligen vill utveckla verksamheten framåt. När vi funderat över hur vi arbetar med kvalitetsarbetet i vårt rektorsområde, vet vi faktiskt väldigt lite om hur vi gör. Givetvis vet vi hur vi arbetar med det på våra egna avdelningar, men inte hur andra avdelningar gör. Därför skulle det vara intressant att göra en undersökning om hur pedagoger på våra förskolor tänker och arbetar kring begreppet kvalitet i förskolan.

2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syfte

Vårt syfte med examensarbetet är att skapa förståelse för hur pedagoger på förskolorna i vår undersökning tolkar begreppet ”kvalitet i förskolan”. Studiens delsyfte är att visa hur de arbetar med kvalitetsarbete, och huruvida förutsättningarna finns för att kontinuerligt utvärdera och utveckla för att kunna hålla den regelbundna goda kvaliteten på våra förskolor.

Frågeställningar

Vad innebär begreppet kvalitet i förskolan?

Hur arbetar pedagoger för att öka kvaliteten i förskolan?

Vilka förutsättningar har förskolan för att arbeta med utvecklingsarbete systematiskt?

3 BAKGRUND

3.1 KVALITET

3.1.1 Definitioner av kvalitet i förskolan

Enligt Skolverket (1999) är kvalitet i förskolan:

”Hur väl verksamheten:

- uppfyller nationella mål,
- svarar mot nationella krav och riktlinjer,
- uppfyller andra mål, krav och riktlinjer förenliga med de nationella,
- kännetecknas av en strävan till förnyelse och ständiga förbättringar utifrån rådande förutsättningar” (Skolverket 1999/8).

Kvalitetsarbete har många namn som enligt Wennström (1999) och Skolverket (1999) kallas för kvalitetsarbete. Skolverket införde år 2003 begreppet förbättringsarbete (Skolverket 2003). Medan Dahlberg, Moss och Pence (2002) kallar kvalitetsarbete för meningskapande definierar Strähle, Sundgren och Walch (1989) det som utvecklingsprocess. Slutligen kallar Hedenquist och Håkansson (2009) kvalitet i förskolan för kvalitetsutveckling.

3.1.2 Historia bakom kvalitet i skolan

Redan 1686 bestämde regeringen att alla skulle lära sig att läsa, då gällde det mest de heliga skrifterna (Skolverket 2007). Prästerna skulle genom kyrkan och staten systematiskt kontrollera, bedöma och förhöra befolkningens kunskaper och deras begåvning. Under upplysningens och den naturvetenskapliga forskningens tid under 1700-talet arbetade man på ett ordningsamt och systematiskt sätt. Detta kom även att användas på andra ämnen som introducerades i skolan så som pedagogik och psykologi. Så tidigt som på 1860 infördes en statlig inspektörsinstitution som använde sig av olika kvalitetskategorier. På 1900-talets början användes tester och prov för att klassificera eleverna utefter intelligens och anlag (Skolverket 2007). År 1962 ville regeringen skapa en likvärdig förskola för alla, detta gjorde att de förstatligade förskolläraryrket (Myndighet för skolutveckling 2003). Under 1960-talet började Sverige och USA inse att skillnaderna mellan skolorna inte bara kunde ses genom att endast titta på resultaten (Skolverket 2007). Forskare började titta på förutsättningar och lärandeprocesser för att förstå, de insåg att de kvantitativa mätningarna inte gav dem tillräckligt med information. De behövde även använda sig av kvalitativa metoder (Skolverket 2007). År 1972 kom barnstugeutredningen och ett dialogpedagogiskt kvalitetssynsätt där barnen själva söker efter kunskap (Myndighet för skolutveckling 2003). På 1980-talet reformerades skolsystemet från att ha varit centralt styrt av regeringen till att vara lokalt styrt av kommunerna (Skolverket 2007). 1998 flyttades förskolan från socialdepartementet till utbildningsdepartementet. 1998 fick förskolan sin första läroplan. Det blev nu viktigt att förstå vad som faktiskt skedde på förskolorna. I början av 1990-talet har kvalitet fått större och större betydelse. Under de sista tio åren har förskolan fått ett marknadsförande tankesätt, då har kvalitet fått en ännu större innebörd (Skolverket 2007).

3.1.3 Begreppet kvalitet

Wennström (1999) menar att om man ser på begreppet kvalitet från förskolans samhällsperspektiv nämligen skolans och förskolans uppgift, att sprida och öka kunskap, kan man länka ordet kvalitet med pedagogikens historiska användning av ordet där det börjades användas tidigt. Författaren menar att begreppet kvalitet, som det nu är förstått, började användas under industrialismen. Kvalitet bedömdes efter mätbara mål och stod för effektivitet, ett produktionsperspektiv. Författaren menar att det egentligen inte går att föra över ett begrepp som kvalitet från industrin, där man hanterar varor och priser, till omsorgen där det handlar om människor och mänskliga möten. Hon varnar också för att det som industrin nu lagt åt sidan och ser som förlegat, anammar nu den offentliga sektorn. Varför skulle något som inte längre fungerar inom industrin nu fungera inom den offentliga sektorn, något som inte var ämnat för dem från början (Wennström 1999).

3.1.4 Kvalitetsarbete

Enligt Johansson (1995) uppstår god kvalitet när det finns en samsyn och dialog mellan förskolans uppdragsgivare nämligen: barn, föräldrar, politiker och samhället.

De fyra grundstenar som kvalitet inom förskoleverksamhet beror på är: yrkeskompetens, ledning, måldokument och övriga resurser. Men det viktigaste är tid. Tid att reflektera med arbetslaget. Arbetslaget är centrum för avdelningens kvalitetsarbete. Genom reflektion och en vilja att utveckla sig själva och verksamheten kan de tillsammans, driva och utveckla verksamheten till god kvalitet. Kvalitetsarbete ska förstås som en kollektiv process menar Wennström (1999).

Enligt Nordin- Hultman (2004) handlar en postmodern kunskapssyn om olika tider och platser och om vad som förstås och därmed skapas som naturligt, normalt och avvikande. Författaren menar även att det inte finns några tydliga kriterier för hur exempelvis en treåring egentligen är utan att barnen konstrueras socialt. Här kommer förskolan in som en viktig del, att skapa och bidra till dessa sociala möten och lärande situationer kommer till utspel och då måste pedagoger först lära känna barnen och ta med barnen i utformningen av miljön på förskolan. Nordin-Hultman (2004) lyfter betydelsen av att de pedagogiska miljöerna och det pedagogiska materialet ska ha en funktion att ge barnen möjligheter att skapa intressanta aktiviteter och hjälpa till att göra omgivningen givande och lärorik. Författaren menar att om barn visar eller framstår med negativa identiteter måste man se till både verksamhetens miljö och val av material till aktiviteter, men även till sig själv som pedagog.

Kvalitet inom förskolan inte är att utföra en massa aktiviteter, det påvisar egentligen ingen kvalitet, kvaliteten ligger i att barnen själva får tid och möjlighet att bearbeta och utbyta erfarenheter och kunskap tillsammans menar Strähle, Sundgren och Walch (1989).

Alexandersson (1999) menar när han skriver att förskolans verksamhet bör följa med och ändras beroende på att samhället och barnens intressen och erfarenheter samt att barngrupperna förändras under tidens gång. Författaren menar att det är av stor vikt att följa med förändringar för att kunna möta barnen och göra verksamheten rolig, utmanande, intressant och meningsfull under deras vistelse i förskolan (Alexandersson 1999).

Läroplanen för förskolan (Skolverket 2010) är förskolans styrande dokument samt den viktiga utgångspunkten till det kvalitetsarbete verksamheten är ålagd att göra. Sheridan och Pramling Samuelsson (2009) beskriver tänkvärda och viktiga moment som kan ingå för att medverka till att förskolans kvalitet utvecklas systematiskt. Dokumentation, utveckling, analys, tolkning, reflektion och utvärdering är de moment författarna beskriver.

3.1.5 Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt Skolverket (2003) är det viktigaste i det systematiska kvalitetsarbetet att veta vad som behöver förbättras, för att veta detta måste allt systematiskt kvalitetsarbete börja med en nulägesrapport. Nulägesrapporten ska skrivas och analyseras i arbetslaget som sedan ska sätta upp klara och tydliga mål. Sedan ska arbetslaget följa upp och utvärdera verksamheten, analysera och bedöma resultaten och utefter dessa sätta nya mål. För att arbetet ska vara systematiskt krävs det att det ingår i vardagsarbetet och inte ligger bredvid eller utöver det dagliga arbetet (Skolverket 2003). Wennström (1999) menar att kvalitetsarbetet behöver bli ett förhållningssätt för att det ska fungera. Enligt Skolverket (2003) ska allt kvalitetsarbete förankras hos alla pedagoger, det ska tydligt fördelas, så att alla vet vad ska göras och av vem. Detta är viktigt så att alla känner och kan ta ansvar för att kvalitetsarbetet blir gjort och leder till en gemensam utveckling (Skolverket 2003). Strähle, Sundgren och Walch (1989) menar att det systematiska kvalitetsarbetet i det dagliga arbetet ska innehålla: benämning, reflektion, arbetssamtal, teoretiska diskussioner och utprovande av nya metoder.

3.1.6 Föräldrarnas betydelse

För att föräldrarna ska ha möjlighet att påverka verksamheten är det viktigt att förskolan är tydlig med mål och innehåll. Detta är en förutsättning för att lyckas med att skapa ett förtroendefullt samarbete med föräldrarna. Föräldrarna ska ha tillgång till dokumentationer och utvärderingar för att få insyn i verksamheten för att sedan kunna påverka (Pramling Samuelsson och Sheridan, 1999).

Enligt läroplanen ska: ”förskolan ska komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för varje barn skall kunna utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen ska därför ge i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen” (Skolverket 2010/13).

Utvecklingssamtal har en viktig roll i samarbetet mellan föräldrarna och förskolan. Detta för att skapa bästa möjliga förutsättningar för barnets lärande och utveckling (Pramling Samuelsson och Sheridan, 1999).

3.2 Målsättning

För att kunna bedöma om målen har uppnåtts måste dessa enligt Skolverket (2003) preciseras, det måste vara möjligt att veta om målen nåtts eller inte. Det är sedan i utvärderingen som pedagogerna kan värdera om de uppnått de mål de satt. Det är också viktigt att de tidsbegränsas. (Skolverket 2003).

Skolverket (2003) menar att eftersom Lpfö98 har strävans mål måste pedagogernas utvärderingar vara processinriktade, att det är barnens förutsättningar för att sträva mot läroplansmålen som ska utvärderas. Det är själva lärandeprocessen mot läroplansmålen som ska analyseras och dokumenteras och inte de enskilda barnens kunskaper (Skolverket 2003). Sheridan och Pramling Samuelsson (2009) menar att

pedagogernas kunskaper om hur man studerar och utvärderar lärandeprocesser kan vara ett problem. Skolverket (2003) samt Hedenquist och Håkansson (2008) menar att målsättning är svårt för pedagogerna. De menar att det är lätt hänt att målen utformas så att det blir barnens kunskaper som mäts istället för verksamhetens läroprocesser som ska utvärderas.

Hedenquist och Håkansson (2008) menar att genom att sätta tydliga mål blir verksamheten lätt att utvärdera, tydlig målsättning är även en förutsättning för kvalitetsutveckling. Författarna menar att när resultaten värderas ska detta ske utifrån förutbestämda kriterier och inte utifrån pedagogernas tyckande. De menar att är det viktigt att målen beskriver det önskade resultatet och inte aktiviteter som ska göras, eftersom aktiviteter i sig inte påvisar något lärande.

3.3 Dokumentation

Palmèr (2012) lyfter det som skolverket menar att pedagoger i förskolans värld bör veta varför man väljer att arbeta med pedagogisk dokumentation. Författaren tydliggör att genom att använda pedagogisk dokumentation synliggörs arbetet samt hur det går ihop med läroplanens intentioner (Skolverket, 2012).

Åberg och Lenz Taguchi (2005) påpekar vikten med att en dokumentation inte bara blir en dokumentation. Författarna menar att den stora skillnaden på dokumentation och pedagogisk dokumentation är arbetet och fördjupningen samt dialogen kring dokumentationen. Åberg och Lenz Taguchi (2005) skriver tydligt att en pedagogisk dokumentation skall föra den pedagogiska processen framåt och skapa stöd i arbetet med barnen. I boken *Varför pedagogisk dokumentation* skriver Lenz Taguchi att: ”Pedagogisk dokumentation är ett förhållningsätt och en kommunikation (Lenz Taguchi 1997/34). Åberg och Lenz Taguchi (2005) lyfter även att dialogen mellan oss vuxna men också dialogen mellan barnen samt dialogen mellan vuxna och barn blir här mycket viktig i arbetet med att driva verksamheten framåt. Den stora vinsten i att använda sig av pedagogisk dokumentation är att vi lär oss om barns olika sätt att lära men också hur vårt handlande påverkar möjligheterna för ett barns erövring av kunskap enligt Åberg och Lenz Taguchi (2005). Författarna menar att detta är ett viktigt underlag för att kunna förändra och utveckla förskolans vardagliga arbete i kvalitetsarbetet.

Sheridan och Pramling Samuelsson (2009) beskriver dokumentation som något man samlar in, analyserar och kategoriserar för att göra något synligt. Det man som pedagog vill finna är argument för hur något är, förhåller sig eller tar sig uttryck. Författarna menar att det måste finnas ett syfte eller en anledning med en dokumentation, något pedagoger vill synliggöra. Som Sheridan och Pramling Samuelsson (2009) också skriver är dokumentation av pedagogiska processer och barns lärande ett prioriterat område i förskolan. Författarna vill dock understryka att det är processen mot läroplansmålen som ska dokumenteras och inte det enskilda barnets kunskaper. Detta kan förankras i Lpfö98 (Skolverket 2010) är det står att: ”förskolläraren ska ansvara för att varje barns utveckling och lärande dokumenteras, följs upp och analyseras för att skapa goda villkor för lärande och utveckling” (Skolverket 2010/14). Samtalen och dialogerna tillsammans är det största avgörandet för att arbetet med pedagogisk dokumentation ska bidra till att verksamheten utvecklas (Skolverket 2012). Precis så tolkas också Åberg och Lenz Taguchi (2005), när de konstaterar att dokumentation är ett medel men utan dialogen sker ingen utveckling.

3.4 Reflektion

I boken *Reflektion och praktik i läraryrket* tolkar Rodgers (2007) bland annat Deweys syn på reflektion. Författaren menar att enligt Dewey så är reflektion en svår aktivitet som tar lång tid att lära sig. Det är svårt, ansträngande, intellektuellt och känslomässigt krävande menar Rodgers (2007). Enligt Dewey är reflektionens syfte och funktion att framkalla en meningsskapande process som tar oss från en erfarenhet till en annan och därigenom ger oss en fördjupad förståelse hur de erfarenheterna relaterar till och har samband med andra erfarenheter. Reflektion kräver en positiv attityd menar Rodgers (2007). Enligt Rodgers (2007) menar Dewey att "En människas visdom är ett resultat av hur omfattande hennes reflektion är (Rodgers 2007/64).

Många tror, enligt Alexandersson (1994) att lärande endast sker under formella utbildningar. Men författaren menar att lärande sker främst i vardagen genom samtal, diskussioner och reflektioner kollegor emellan. Det är detta som ger pedagogerna den kunskap de behöver för att utveckla och förbättra verksamheten menar Alexandersson (1994). Lärande innebär en förändring i pedagogens tänkande till det bättre, där pedagogen strävar mot att bättre förstå sin egen praktik och på detta sätt göra den mer meningsfull. Genom reflektion är det inte bara barnen i förskolan som lär sig utan även pedagogerna. Reflektion är ett sätt att "bygga en brygga" mellan våra tidigare erfarenheter och viljan att utveckla och förbättra verksamheten, vilket leder till kvalitetsarbete. Reflektion är, enligt den tidigare nämnda författaren byggt upp av de latinska orden *re* och *flectere*. *Re* betyder åter, tillbaka, *flectere* betyder att böja, vända. Pedagogerna måste vara medvetna om egna antaganden och sina rutiner. Detta är inte lätt men väldigt viktigt när man reflekterar (Alexandersson 1994).

Lpfö98 nämner reflektion endast vid ett tillfälle: "Barn söker och erövrar kunskap genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande, men också genom att iakttä, samtala och reflektera." (Skolverket 2010/7)

Enligt Lpfö98 ska arbetslaget:

- "dokumentera, följa upp och analysera
- kommunikation och samspel med och mellan barn, barns delaktighet och inflytande samt vid vilka tillfällen som barnen upplever verksamheten som intressant, meningsfull och rolig.
- hur barns förmågor och kunnande kontinuerligt förändras inom målområdena i förhållande till de förutsättningar för utveckling och lärande som förskolan bidrar med. (Skolverket 2010/15)

3.5 Utvärdering

En utvärdering är enligt Hedenquist och Håkansson (2008) ett slags mätinstrument där syftet är att synliggöra måluppfyllelsen förskolan uppnått samt vilka åtgärder som krävs för att förbättra måluppfyllelsen. Författarna menar att det är i utvärderingen kvaliteten på förskolan blir synlig då en seriös utvärdering bygger på den informationen som systematiskt samlats in.

Sheridan och Pramling Samuelsson (2009) pratar om två olika funktioner när man pratar om utvärdering, kontroll och utveckling. Med kontroll menar författarna det syftet utvärderingen har i att få kontroll om förskolan uppfyller de satta kraven som läroplanen angivit. Utveckling menas med att utifrån utvärderingen lyfta fram styrkorna och svagheter som framkommit och därifrån kunna förstärka det som är starkt men stärka eller möjligen förändra svagheter. Enligt Sheridan och Pramling

Samuelsson bör både kontroll och utveckling kombineras i en utvärdering då det är ett bra sätt att se vad förskolan lever upp till samt kunskapen om hur förskolan kan vidareutvecklas.

3.6 Förutsättningar för att utföra ett systematiskt kvalitetsarbete

Skolverket (2003) menar att förskolor som samarbetar har en större förmåga att utföra kvalitetsarbete än de förskolor som inte samarbetar. I förskolor där pedagogerna inte samarbetar är det upp till varje pedagog att sköta sitt eget kvalitetsarbete, detta menar Skolverket (2003), vilket enligt den institutionen leder till en sämre förmåga att utveckla verksamheten. På dessa förskolor ses utveckling och lärande som personligt och individuellt och inte en gemensam aktivitet. Vilket kvalitetsarbete ska vara. Wennström (1999) menar att kvalitetsarbete behöver gemenskap och diskussion där reflektioner och erfarenheter delas. I en förskola med individer försvårar det kvalitetsarbetet.

Sheridan och Pramling Samuelsson (1999) framhäver betydelsen av barnens inflytande i den pedagogiska miljöns utformning. Det är sedan denna pedagogiska miljö som ska vara en inspirationskälla till barnens lek, utveckling och lärande. Sheridan och Pramling Samuelsson (2009) lyfter barngruppens storlek, miljöns utformning och personaltätheten som viktiga faktorer med stor betydelse för kvaliteten på förskolorna. Samtidigt menar författarna att små barngrupper, hög personaltäthet, stora utrymmen och rikligt med material i sig inte är en garanti för hög kvalitet för avgörandet ligger på hur resurserna används för att stimulera och utmana barnen i deras lek och lärande som i sin tur hänger ihop med pedagogisk medvetenhet och kompetens (Sheridan & Pramling Samuelsson 2009).

Enligt Skolverket (2003) är det förskolechefens ansvar att leda och instruera pedagogerna i deras kvalitetsarbete och att se till att kvalitetsarbetet ska utgå från en lokal arbetsplan som utgår ifrån förvaltningens och kommunens kvalitetsarbete. I enlighet med den reviderade läroplanen för förskolan Lpfö98 (Skolverket, 2010) har förskolechefen det övergripande ansvaret för att verksamheten bedrivs i enlighet med målen i läroplanen. Som förskolechef och den pedagogiska ledaren har man även ansvar för förskolans kvalitet (Skolverket, 2010). Skolinspektionen (2013) menar att förskolechefen har rätt att delegera ut arbetsuppgifter så som exempelvis kvalitetsarbete men betonar också vikten av att förskolechefen även bär ansvaret för att den eller de som får uppgiften har den tid och befogenheter som möjliggör uppgiften.

3.7 Teoretisk utgångspunkt

Dahlberg, Moss och Pence (2002) menar att ordet kvalitet inte kan användas inom förskolan eftersom det inte är förenligt med läroplanen. Ordet kvalitet menar de kommer från ett positivistiskt, modernistiskt perspektiv som ser barn som tomma kärl redo att fyllas med förutbestämd kunskap. Där det finns en "sanning", en "kunskap". De föreslår istället ordet meningsskapande. Detta ord kan istället ses som komma från det postmoderna perspektivet som är mer förenligt med förskolans läroplan. Ur ett postmodernt perspektiv utgår pedagogerna att barnet är medkonstruktör i skapandet av kunskap. De använder sig bland annat av dialog, relationer och mötets etik. Lärandet sker tillsammans med andra, vuxna och barn. Författarna vill att vi ska förkasta termen kvalitet. Istället för att rekonstruera kvalitet

bör vi konstruera och skapa en egen mening som finns här och nu tillsammans med de vi är med just nu.

Det postmoderna perspektivet ställer stora krav på den pedagogiska processen men också på barnet. För att kunna vara medkonstruktör i lärandet krävs det många färdigheter så som göra val, argumentera, förhandla, problemlösning och meningsskapande. Detta i sin tur kräver att barnet har tillit till sin egen förmåga, självkontroll och förmåga att kritiskt granska de val de själva gör. Den ”extraordinära lärandeprocessen” ger barnet möjlighet att lära sig dessa färdigheter. Den ger barnet verktyg för att tillsammans med andra vara medkonstruktör i sitt lärande. Det enskilda barnet är i fokus och lärandet utgår ifrån barnets intresse, erfarenheter, förutsättningar och behov. Tillsammans med andra vuxna och barn utvecklas barnets identitet och kunskaper hela tiden. Därför kan man aldrig säga att ett barn är på ett speciellt sätt, det är under ständig förändring. Pedagogens roll är att vara medkonstruktör i lärandet och alltid sätta barnet i fokus. Pedagogerna ska uppmuntra, stötta och utmana barnens tankar och idéer. (Dahlberg, Moss och Pence 2002)

Enligt det postmoderna perspektivet är pedagogisk dokumentation ett viktigt redskap. Det ger pedagogerna möjlighet att på ett demokratiskt vis vara öppna för insyn och kritisk reflektion. Dokumentationerna ses endast som en tolkning av situationen och aldrig som någon ”sanning” om den. Dokumentationerna ger pedagogerna tillsammans med andra, barn och andra vuxna, tillfälle att lära tillsammans genom reflektion och kritisk granskning. (Dahlberg, Moss och Pence 2002)

Sammanfattning:

Att beskriva ordet kvalitet är inte enkelt. Det har många definitioner och det har åtminstone två ursprung. Det är många som har åsikter om vad kvalitet i förskolan innebär och vad man ska kalla det. Pedagogerna använder sig utav olika verktyg för att utföra kvalitetsarbete så som till exempel dokumentation, reflektion och utvärdering.

Wennström (1999) menar att det viktigaste verktyget för pedagogerna i förskolan är reflektion tillsammans med andra. Att det ges rikligt med tid för reflektion är en viktig förutsättning för ett bra kvalitetsarbete och därmed en bra och utvecklande förskola. Författaren menar också att kvalitetsarbete bör vara en kollektiv process och ett förhållningssätt.

Dewey (Rodgers 2005) menar att reflektion är ett meningsskapande för att få en fördjupad förståelse.

Åberg och Lenz Taguchi (2005) menar att dokumentation är ett viktigt verktyg för pedagogerna. Dokumentationerna ska för att bli pedagogiska dokumentationer användas för dialog mellan olika parter så som barn, pedagoger och föräldrar.

Miljön på förskolan är viktig eftersom den reflekterar verksamheten. Nordin Hultman (2004) menar att enligt det postmoderna perspektivet är miljön och det sociala sammanhanget viktigt för barnets lärande och identitetsutveckling.

Föräldrarna är viktiga samarbetspartners i förskolan. Kvalitetsarbetet hjälper pedagogerna att synliggöra och förklara arbetet så att föräldrarna får den information de behöver för att kunna ha ett reellt inflytande. Pramling Samuelsson och Sheridan (1999) menar att ett förtroendefullt samarbete med föräldrarna är en förutsättning för en bra verksamhet i förskolan.

Pedagogernas förutsättningar har också en viktig roll i deras kvalitetsarbete. Sheridan och Pramling Samuelsson (2009) menar att personaltäthet och barngruppens storlek är viktiga faktorer i förutsättningarna för förskolan men det viktigaste är hur resurserna används för att utmana barnens lärande.

Dahlberg, Moss och Pence (2002) menar att ordet meningsskapande är bättre att använda än ordet kvalitet. Detta på grund utav att ordet meningsskapande är förenligt med det postmoderna perspektivet där barn ses som medskapande i lärande på förskolan.

4 METOD

4.1 Val av metod

För att uppnå vårt syfte ville vi utifrån våra frågeställningar intervjua respondenter som har kunskap och erfarenhet kring ämnet för att på så sätt få ta del av deras tankar och erfarenheter kring begreppet kvalitet i förskolan samt arbetet och förutsättningarna kring detta. För att kunna uppnå studiens syfte har kvalitativt sätt att genomföra undersökning på varit mest lämpligt att använda.

Bryman (2002) menar att det i forskningsstudie i huvudsak finns två metoder att tillgå, kvalitativ metod eller kvantitativ metod. Den kvantitativa metod går i korthet ut på att forskaren samlar in egna och redan befintliga data som sammanställs, analyseras och används i statistiska modeller för att förklara någonting. Bryman (2002) skriver vidare att den kvalitativa forskningsmetoden lämpar sig bäst om forskaren är nyfiken på en förståelse, bringa klarhet i hur människor uppfattar någonting.

Patel och Davidson (2003) beskriver de båda forskningsmetoderna på följande sätt, är vi intresserade av svar på frågor som rör siffror, antal och statistik av något bör man använda en kvantitativ undersökningsmodell med statistiska bearbetnings- och analysmetoder. Är man däremot intresserad av att förstå människorna bör vi använda den kvalitativa forskningsmodellen med verbala analysmetoder.

Vår avsikt var inte att finna en sanning av ett begrepp utan vi ville ta del av pedagogers olika uppfattningar om fenomenet. Vi valde därmed kvalitativ metod samt kvalitativ intervju som verktyg för vår studie.

Vid utformningen av intervjufrågorna var vi väl medvetna om att formulera frågor där respondenten fick svara mer på ”hur” och mer berättande svar (se bilaga 1). Vid utformningen av frågorna var vi även medvetna om att inte ställa ledande frågor som kan påverka respondentens svar. Ledande frågor kan påverka respondentens svar då respondenten svarar vad som uppfattas att disponenten önskar att respondenten svarar (Bryman 2002). Författaren menar att som disponent kan riskera att ej få ta del av intressant information som kan vara viktig för undersökningen.

Ett antal pilotintervjuer gjordes med pedagoger för att ytterligare styrka studiens validitet. Pilotstudier är, enligt Kihlström (2007) ett sätt att undersöka om studiens intervjufrågor är välformulerade samt relevanta i förhållande till studiens syfte men även en träning inför kommande intervjuer.

Vid intervjutillfället ställde vi inledningsfrågor som gav oss en bakgrundsinformation om respondenten som tex utbildning och tjänsteår. Sedan följde frågor om begreppet kvalitet i förskolan och hur förskolan arbetade med kvalitetsarbete samt förutsättningarna för att arbeta med systematiskt kvalitetsarbete. Intervjumallen vi utformade användes sedan under samtliga intervjuer.

4.2 Kvalitativ undersökning

4.2.1 Hermeneutiskt perspektiv

Vårt val av kvalitativ undersökningssätt av insamlande och bearbetning av empirin är på grund av att vi inspirerats av det hermeneutiska perspektivet, ett synsätt som från början utformades för tolkning och förståelse av texter (Bryman 2002). Patel och

Davidson (2003) menar att en syn utifrån ett hermeneutiskt perspektiv används för att få fram en djupare förståelse hos människor utifrån dess språk och handlingar, att man som forskare får fram en djupare kunskap. Centralt för det hermeneutiska perspektivet är att forskaren är medveten om att hennes/hans tolkning inte enbart byggs på den förståelse som nås i den specifika studien, utan att tolkningen färgas av den egna förståelsen (Patel och Davidson, 2003). Författarna menar att utgångspunkten är att alla individer har en egen förförståelse som bygger på exempelvis tidigare erfarenheter, teoretiska kunskaper, livsåskådning och värderingar som påverkar hur vi bearbetar och tolkar innebörden av aktörers handlingar och synpunkter. Patel och Davidson (2003) betonar också vikten av att se helheten men även delen i en större helhet. Författarna menar att för att förstå och kunna göra en riktig tolkning av empirin måste man växla mellan att tolka den enskilda delen för att sedan växla och titta på helheten.

4.2.2 Urval

Vår undersökning bygger på att vi valt att intervjua åtta pedagoger på två olika förskolor. Med pedagoger menar vi både förskollärare och barnskötare. Båda förskolorna är stora förskolor med fem avdelningar vardera och som är belägna i samma stad i Sverige samt befinner sig i samma rektorsområde och som vi har anknytning till. Valet att forska i begreppet kvalitet i förskolan beror på att i den reviderade versionen av läroplanen för förskolan finns tydliga riktlinjer där förskolans kvalitet kontinuerligt och systematiskt ska dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas. Urvalet av pedagoger har varit av ett bekvämlighetsurval, där vi helt enkelt valt ut de pedagoger som haft tid och samtyckt till en intervju genom att frågan om att medverka i vår undersökning ställts. Enligt Bryman (2002) innebär ett bekvämlighetsurval att personer som varit tillgängliga valts ut. Konkret innebär det att vi tog kontakt med respondenterna närmast oss och ställde frågan om medverkan.

Alla intervjuerna har spelats in med mobiltelefonens inspelningsfunktion. Vi har lyssnat av intervjuerna och därefter transkriberat varje intervju. Därefter sammanställde vi alla svar för intervjufråga ett, intervjufråga två osv. När sammanställningen var färdig analyserade vi svaren för att se mönster som kan kopplas till våra frågeställningar. När vi sedan analyserat det transkriberade materialet, utgick vi från våra frågeställningar och jämförde sedan med den litteraturen som finns i bakgrunden. Respondenterna som medverkat är av olika åldrar, utbildning samt har arbetat olika länge i yrket. Nedan följer en kort beskrivning av dem:

Respondent 1 kvinna barnskötare 20 år inom yrket

Respondent 2 kvinna förskollärare 5 år inom yrket

Respondent 3 kvinna förskollärare 17 år inom yrket

Respondent 4 kvinna förskollärare 34 år inom yrket

Respondent 5 kvinna förskollärare 5 år inom yrket

Respondent 6 kvinna förskollärare 33 år inom yrket

Respondent 7 kvinna förskollärare 35 år inom yrket

Respondent 8 kvinna barnskötare 25 år inom yrket

Att göra en kort beskrivning av respondenterna gällande kön, utbildning och tjänstår kan enligt Patel och Davidson (2003) vara av intresse och ge en bild av den grupp som medverkat i undersökningen sett ut.

Under en intervju ur ett hermeneutiskt perspektiv är det viktigt för disponenten att vara öppen för respondentens förförståelse samt att sätta sin egen förförståelse inom parentes (Patel & Davidson 2003). Författarna menar med andra ord att det innebär att som disponent bortse från sina känslor och tankar och endast fokusera på respondentens. Vi vill påstå att vi har utgått från hermeneutisk ansats då vi satt vår förförståelse inom parentes under intervjuerna samt försökt ha detta i åtanke även vid utformningen av intervjufrågorna som är formulerade på så sätt att de inte varit styrda av vår förförståelse.

4.2.3 Genomförande

I vår undersökning har vi använt oss av mobiltelefoner för att spela in intervjuerna. Respondenterna har blivit informerade om inspelningen innan intervjun samt om att intervjuerna kommer transkriberas och endast användas för denna undersökning. Intervjupersonerna har innan intervjun samt i dialog precis innan intervju tagit del av undersökningens missivbrev där det tydligt framgår om respondentens rättigheter (se bilaga 2). Fördelen med att spela in intervjuerna är att intervjupersonernas svar registreras exakt (Patel och Davidson, 2003). Enligt författarna kan en nackdel med inspelning av intervjuer vara att det blir kostsamt eftersom de inspelade intervjuerna måste skrivas ut. Ytterligare en nackdel kan vara att närvaron av inspelningsredskapet kan påverka de svar man får menar Patel och Davidson (2003).

4.3 Forskningsetiska principer

I vår undersökning har vi förhållit oss till de forskningsetiska principer som Grönmo (2006) pekar på som centrala inom samhällsvetenskapliga studier och som har formulerats av Vetenskapsrådets humanistiska och samhällsvetenskapliga sektion. De forskningsetiska principerna är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

I korthet innebär informationskravet att respondenterna bland annat skall informeras om syftet med - och innehållet i studien, och att deltagandet i studien är frivilligt. I samband med informationskravet har respondenten på olika sätt informerats om studiens syfte, frågeställningar samt metod genom missivbrev (Bilaga 2) och dialog innan intervjun. Samtyckeskravet innebär att de måste samtycka till att delta i intervjun, och att de när helst de vill kan avbryta densamma utan att det får några negativa följder. Respondenterna har medverkat endast av eget intresse och är medvetna om att de när som helst kan avstå sin medverkan. Konfidentialitetskravet innebär, enligt Grönmo (2006) att respondenterna garanteras anonymitet och att deras identitet inte på något sätt ska kunna framgå vid forskningsrapporteringen. Vidare skall rådatamaterialet förvaras på ett sådant sätt att det inte hamnar i obehöriga händer. I samband med missivbrevet och i dialogen innan intervjun förtydligaste informationen om att respondenten garanteras full anonymitet. Med nyttjandekravet följer att forskaren förbinder sig att endast använda det insamlade materialet för forskningsändamål, vilket vi fullföljt då vi döpt om respondenterna till siffror i undersökningen.

4.4 Metodkritik

Med en kvalitativ undersökning kan validitet påverkas av hur frågorna är formulerade samt hur svaren tolkas av forskaren. Att tolka pedagogers svar innebär att vi måste se och försöka förstå verkligheten genom deras ”ögon”. Detta innebär naturligtvis en ökad risk för feltolkning men trovärdigheten i våra tolkningar blir hur pass väl våra tolkningar stämmer överens med de beskrivningar pedagogerna ger.

Validiteten granskar om undersökningen mäter det som ska besvaras enligt Trost (2010).

Som intervjuare och transkriberare är det av stor vikt att vara medveten om och reflektera över de val som sker under transkriberingen samt hur dessa påverkar analysen som t.ex. att hoppa över pauser och om ofullständiga meningar förekommit bygga hela sådana när man transkriberar intervjuerna (Patel & Davidson, 2003).

Ett antal pilotintervjuer gjordes med pedagoger för att ytterligare styrka studiens validitet. Pilotstudier är ett sätt att undersöka om studiens intervjufrågor är välformulerade samt relevanta i förhållande till studiens syfte men även en träning inför kommande intervjuer Kihlström (2007).

Intervjuerna genomfördes och dokumenterades med hjälp av mobiltelefonens inspelningsfunktion vilket stärker reliabiliteten. Med reliabilitet menas att granska undersökningens tillförlitlighet. Kihlström (2007) menar att genom att dialogen dokumenteras ordagrant kan fokus riktas istället mot samspelet i intervjun. Intervjuaren kan i efterhand lyssna och bli uppmärksam på om exempelvis ledande frågor har använts i intervjun dock kan en nackdel vara att varken mimik eller gester kan dokumenteras.

Kihlström (2007) skriver också om betydelsen av att en person med vetenskaplig bakgrund granskar studiens innehåll och redskap för att höja trovärdigheten. Vår handledare har kontinuerligt granskat innehållet under arbetets gång samt kommit med synpunkter och förslag för förbättring.

5 RESULTAT

Undersökningens syfte är att skapa förståelse för hur pedagoger på förskolorna i vår undersökning tolkar begreppet ”kvalitet i förskolan”. Studiens delsyfte är att visa hur de arbetar med kvalitetsarbete och finns förutsättningarna för att kontinuerligt utvärdera och utveckla för att kunna hålla den regelbundna goda kvaliteten på våra förskolor? Vid intervjuerna med respondenterna framkom det en likvärdig syn på begreppet kvalitet i förskolan. Övergripande faktorer som respondenterna beskrev som avgörande för god kvalitet var barngruppens storlek, miljöns betydelse samt personaltätheten som betydande roll om hur kvaliteten blir i verksamheten. När respondenterna ska beskriva sin syn på kvalitet, arbetssättet av kvalitetsarbetet samt förutsättningarna för att arbeta kvalitetssäkert ser resultatet ut enligt följande.

5.1 Begreppet kvalitet i förskolan

Respondenterna menar att om en förskola ska hålla en god kvalitet är det viktigt med den grundläggande tryggheten mellan vuxen-barn, barn-barn samt vuxen-vuxen. En förutsättning för att upprätthålla den goda kvaliteten är arbetet kring det grundläggande arbetet. I nedanstående avsnitt bearbetar vi vad pedagogerna anser kvalitet i förskolan är.

5.1.1 Barnet i fokus

Fokus hamnar övervägande på barnets behov och ur barnets perspektiv. Barnet ska känna den trygghet och tillit som krävs för att de ska kunna skapa relationer med vuxna samt andra barn. Barnet ska erbjudas den verksamhet som gör det möjligt för barnen att få den kunskap som behövs för att utvecklas till självständiga individer.

Ett flertal av de i studien medverkande respondenter lyfter fram vikten av att utgå från barnets intresse när verksamheten planeras för att få ett nyfikat och intressant innehåll.

Respondent 7 förklarar på följande sätt:

”Det är att jag vill att barnen ska tro på sig själva, att de ska känna sig trygga med sig själva, och trygga i sin miljö med oss. Och jag tycker det är viktigt att de känner sitt eget värde. Och har en bra självkänsla”.

Vår tolkning är att den grundläggande och viktigaste uppgiften pedagoger tillsammans med föräldrar har är att hjälpa barn att få en god självkänsla. Självkänsla är det värdet vi sätter på oss själva och det handlar om hur du mår av att vara den du är. En bra självkänsla är vetenskapen om att du är älskvärd, viktig, duglig och unik. Hur barnet fungerar på förskolan, bland kompisar och andra sammanhang beror till stor del på barnets självkänsla. Vår och respondenten är övertygade att om barnen kan erövra en god självkänsla går resten av kunskapsutvecklingen mycket lättare.

5.1.2 Resurser

Överlag var respondenterna missnöjda med barngruppernas storlek till personaltätheten. Klart och tydligt för många barn till för få vuxna för att kunna upprätthålla den goda kvaliteten alla önskar. En del respondenter pratade om att det är av stor vikt att arbetssättet ändras eftersom barngrupperna förändras och intresset från barnen varierar.

Respondent 2 tydliggör:

”Jag kan nog känna att kvaliteten blir sämre och sämre, jag har svårt att upprätthålla kvaliteten så som jag vill att kvaliteten skall vara”.

Respondent 3 redogör för sin åsikt:

”Jag hinner inte gå fördjupat in i ett tema vi ska ha, det är alltid andra saker som kommer emellan och så känner jag att jag gör en del hemma men tänker sedan att det ska jag inte och så blir det halvdant, det blir liksom inte det som jag ville ha ut av det egentligen så känner jag mer och mer och jag orkar inte som jag gjorde innan när man läste mycket hemma och tog tillbaka till verksamheten men det har jag helt tappat för när jag kommer hem måste jag bara vara med min familj och ägna mig åt mina fritidsintressen för att orka gå till jobbet dagen efter”.

Vi tolkar innehållet i de ovan citerade uppfattningarna som att det finns en frustration och en missnöjdhet hos en del av respondenterna om känslan av att inte räckta till. På grund av de stora barngrupperna blir det svårt att upprätthålla nivån på kvalitet som många önskar. Vi har mött många entusiastiska och proffsiga pedagoger i vår undersökning och det känns tråkigt att pedagogerna inte känner att de får ut det de önskar av sitt arbete.

Respondent 5 berättar:

”Man tittar på varandras arbeten och man kommenterar dem, man pushar varandra och stöttar varandra och för mig är det kvalitetsarbete”.

Vår tolkning är att respondenterna är väldigt duktiga på att ge varandra stöd och hjälp i form av feedback och kommentarer i vardagen som flertalet upplever som en viktig del för att komma vidare samt att kollegors ord väger tungt. En del av respondenterna upplevde också samma känsla men såg ändå målet mer än hindren och menade att pedagoger måste förändra sitt sätt att arbeta, hitta nya vägar som blir bra för verksamheten. Man får inte stirra sig blind på det jobbiga. Vi upplevde också stress hos respondenter över uppdragen vi vet vi har till att få en verksamhet som styrker detta, stress över att inte känna att verksamheten lever upp till uppdragen. Här tycker vi att alla förskolor runt om kring borde mer ta kunskap av varandra och delge varandra tankar om hur en verksamhet kan byggas upp utifrån förutsättningarna.

5.1.3 Miljöns betydelse

Flertalet respondenter påpekar miljön som en stor betydelse för god kvalitet. Miljön i förskolan, både inne och ute ska vara stimulerande och kreativ så möten och samspel kan ske. Det ska vara roligt att komma till förskolan och miljön ska locka till lek.

Om detta säger respondent 2 följande:

”Kvalitet är också miljön både ute och inne på förskolan. Miljön tycker jag ska stimulera till möten och kreativitet men man måste också ha några platser där barnen kan dra sig undan och vara lite själva och det är också svårt. Barnen är här så långa dagar och de behöver få vara i fred lite och så stora lokaler har vi inte”

Vi tolkar respondenten att det är viktigt att på grund av de stora barngrupperna och barns långa dagar krävs goda genomtänkta pedagogiska miljöer på förskolan som bidrar till möten, samspel och lärande men också utrymme där barn kan finna lugn och ro och få vara för sig själva. Precis som respondenten säger finns inte detta utrymme och detta beror till stor del att barngrupperna blivit större och barns vistelsetid på förskolan ökat. För att skapa utmanande miljöer måste förskolan lära känna barnen på djupet och fånga in deras intressen och vad det är som väcker deras nyfikenhet. Utifrån detta skapas kreativa och utmanande miljöer där möten mellan individer sker och ett lärande utbyts. Vår tolkning är att även detta blir svårt då en del pedagoger känner att de inte hinner ta sig an barnen så pass att de lär känna dem

på djupet, det blir bara konstgjord andning och vi förstår pedagogers frustration även här. Dock bör man även här ta lärdom av varandra på förskolorna. Vår uppfattning är att det råder stor enighet om att adekvata utrymmen för att leka och utforska världen och genomtänkt material är vad barnen behöver i sitt kunskapssökande, dock är inte det de enda förutsättningarna för ökad kompetens. Det spelar ingen roll hur mycket utrymme en förskola har om man som arbetslag inte vet vad man ska göra av miljön.

5.1.4 Föräldrars betydelse

Samverkan med föräldrar och deras syn på förskolan är en betydande del av förskolans kvalitet. Respondenterna uttryckte att en bra relation med föräldrarna där de känner sig trygga och tillsammans arbetar för barnets bästa är av stor vikt. Den dagliga dialogen med föräldrar lyftes också fram som en viktig del i god kvalitet.

Om detta säger respondent 7:

”Vi för diskussion med föräldrarna kontinuerligt för att veta att föräldrarna förstår vad vi gör, varför vi gör det och att det vi gör är bra. Den dagliga dialogen med föräldrarna är också viktig för oss”.

Vi anser det är en viktig aspekt respondenten tar upp. Förskolans arbete ska ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med föräldrarna. Enligt Lpfö98 ska föräldrarna ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Som arbetslag ska vi inom förskolan beakta föräldrarnas synpunkter när det gäller planering och genomförande av verksamheten. Vår tolkning är att detta kan ses som ett bra verktyg i förskolan för att underlätta arbetet. Föräldrarna kan ha många bra och intressanta tankar som pedagoger kan ta till sig och att det kan vara av intresse att ta med föräldrarna mer och mer i diskussioner som rör verksamheten.

5.1.5 Arbetslagets betydelse

Att ha en samsyn arbetskollegor emellan samt att må bra och känna det är roligt att gå till jobbet ingår också i kvalitet på förskolan enligt respondenterna. Kvalitet på förskolan är också att reflektera över det egna arbetet och granska verksamheten med kritiska ögon för att få syn på vad vi tillsammans ska utveckla, förändra eller ”spinna vidare på” för att föra barnen framåt.

Respondent 6 säger så här om ovan:

”Jag måste känna att det är roligt att gå till jobbet, skulle jag känna att jag vantrivs eller konflikter mellan oss i arbetslaget påverkar då blir ingenting bra varken för barnen, föräldrarna eller mig som pedagog och sådant syns och märks tydligt, fast man inte tror det”.

Precis som respondenten berättar är arbetslaget en viktig, kanske den viktigaste ”pusselbiten” i en verksamhet som ska fungera. Vi tolkar respondenten som att ett gemensamt förhållningssätt, en samsyn i barns lärande och kunskapssökande är en betydelsefull del i ett arbetslag. Som enskild pedagog behöver man diskutera vilka värden jag är mån om i min roll som pedagog. Det gäller att vara tydlig och som arbetslag vara överens, men för den sakens skull inte nödvändigtvis ha samma åsikt om saken, men ett tydligt genomtänkt och diskuterat förhållningssätt är viktigt i ett fungerande arbetslag.

Sammanfattning:

Överlag från alla respondenter är det miljön, föräldrarna och arbetslaget som har betydelse för förskolans kvalitet. Att sätta barnet i främsta rummet är det allra viktigaste. Enligt respondenterna ur denna undersökning upplevs det att förskolan

idag har för stora barngrupper för att kunna möta varje barn efter deras förutsättningar och för att som pedagog känna sig nöjd efter en arbetsdag.

5.2 Kvalitetsarbetet på förskolan

5.2.1 Kvalitetsarbete som verktyg

Respondenterna ser kvalitetsarbetet som en hjälp att se barnens utveckling och att ett lärande sker. Det ger i sin tur insikt i hur och vad barnen lär sig för att sedan kunna vidareutveckla verksamheten utifrån var barnen befinner sig. De ser kvalitetsarbetet som ett verktyg att kunna utgå ifrån barnens intresse, behov, förutsättningar och att utmana dem genom samtal, material och miljöer.

Respondent 1 berättar:

”får se utvecklingen i det /.../och när det är saker som inte blivit som vi tänkt heller har vi fått gå tillbaka och se varför det blev så och se hur vi kan göra istället.”

Här menar respondenten att de ser verksamhetens utveckling när de utför kvalitetsarbetet. Och att de sedan använder sig utav den informationen som de fått när de gjort kvalitetsarbetet för att analysera och utvärdera verksamheten. De går tillbaka för att se varför och hur de kan gå vidare.

”Och så pratar vi mycket med barnen så att man får feedback från dem så att man känner att de är med på det vi gör så att säga. Så att deras dag blir bra här.”

Barnen är viktiga samarbetspartners, det är viktigt att de är med att de förstår och utvecklar verksamheten menar respondenten. Respondenten visar att hon är mån om att barnen ska ha det bra och att de har det bra om de blir delaktiga i utvecklingen av verksamheten.

Några respondenter menar att allt arbete i verksamheten hänger ihop med kvalitetsarbetet. Att det ger dem information om barnens lärande, vad barnen är intresserade av, barnens behov och hur verksamheten behöver utvecklas.

Förskolorna använder sig även utav kvalitetsarbetet i sitt utvecklingsarbete.

Respondent 3 berättar:

”Det grundar sig på våra dokumentationer och mycket prat blir hur vi upplevt veckan och vad kan vi göra för att nästa vecka ska bli bättre.”

Respondenten menar att kvalitetsarbetet dels grundar sig på de dokumentationer som de gör på avdelningen, dels på att de sedan går igenom dokumentationerna tillsammans. Respondenten menar att mycket ”småprat” och diskussioner som de har under dagen om hur veckan gått, också leder till kvalitetsutveckling. Eftersom de tillsammans, genom diskussioner, synliggör för varandra vad som fungerat bra och mindre bra utvecklas verksamheten.

Genom dokumentationerna får de information om vad som har skett och använder sig utav den informationen i sitt kvalitetsarbete.

Respondent 5 berättar:

”Sen är det ju att man försöker koppla det till läroplanen. När man har de här olika dokumenten, när man gör portfoliearbete men också när vi gör arbetsplanerna för huset. Att man har kopplingarna och får det på pränt liksom att här är kopplingen till målen.”

Respondenten menar att kvalitetsarbetet är bra för att det är ett verktyg för att få deras arbete ”på pränt”. Att få det nedskrivet. Det hjälper dem att koppla arbetsplaner för huset, dokumentationerna i portfoliepärmarna och utvärderingarna till läroplanen. Det synliggör sambandet och stärker de olika dokumenten. Här påvisar respondenten att allt hänger samman. Att de använder sig utav flera olika dokument för att visa kvaliteten på förskolan. Respondenterna använder sig utav flera olika metoder i sitt kvalitetsarbete. Vi kommer att titta på dem närmare i detta stycke.

5.2.2 Läroplanen

Samtliga respondenter ser läroplanen som utgångspunkten i sitt kvalitetsarbete.

Respondent 2 berättar:

”Läroplanen ligger till grund i dokumentationerna också att man skriver med ett citat ur läroplanen för att tydligt visa, dels för vår egen skull och dels för föräldrarna att få ta del av att vi faktiskt har en läroplan och att vi faktiskt jobbar utefter den, att den är vår ryggrad.”

Respondenten menar att de använder sig utav läroplanen för att synliggöra och tydliggöra sitt arbete. De tar med citat ur läroplanen när de gör dokumentationer för att påvisa kvalitet, och att de följer läroplanen. Genom att beskriva läroplanen som en ryggrad och en grund i dokumentationerna visar respondenten att hon tycker att läroplanen viktig för henne och hennes arbete. Läroplanen blir på så vis grunden i hela hennes förhållningssätt.

Att samtliga respondenter menar att läroplanen är oundgänglig i kvalitetsarbetet är tydligt. En respondent menar att om man frångår från läroplanen har förskolan ingen kvalitet.

Respondent 2 berättar:

”Det är ju läroplanen det är den man har bakom sig, det är vårt styrdokument och den ska sitta frångår man den frångår man verksamheten och då har vi ingen kvalitet för det är den som styr upp oss och visar vilka uppdrag vi har.”

Respondenten talar om att ha läroplanen ”bakom sig”, på så sätt visar hon att hon anser att läroplanen är ett stöd i sitt jobb. Det ska sitta menar hon. Hon menar att det är viktigt att alla pedagoger kan läroplanen och utgår ifrån den när de arbetar. Vi tolkar det som att respondenten menar att kvaliteten ligger i att följa läroplanens mål och riktlinjer. Att den även visar pedagogernas uppdrag och förhållningssätt. Det kan även tolkas som om hon ser läroplanen som en regelbok när hon säger ”den styr upp oss” men vi tolkar det som om hon ser det som ett stöd och en vägvisare.

Respondenterna menar att de utgår ifrån läroplanen och sedan använder sig av den för att ”stämna av” med för att försäkra sig om förskolans kvalitet.

Respondent 6 berättar:

”Då får man ju liksom, om man gör en utvärdering eller ett kvalitetsarbete så måste man ju hela tiden kolla att man lever upp till läroplanen, på något sätt. Man måste stämna av de två bitarna med varandra så att de är samspelt. Allt vi gör ska ju alltid utgå ifrån läroplanen.”

Respondenten talar om att ”leva upp” till läroplanen, det påvisar att den betyder väldigt mycket för henne. Hon menar att, genom att försäkra sig om att arbetet är samspelt med läroplanen, kan hon visa att hennes arbete har kvalitet. Allt hon gör ska utgå ifrån läroplanen säger hon. Med det menar hon att hon läroplanen har en stor betydelse för hur hon arbetar och att hon ”mäter” sitt arbete utefter hur samspelt det är med läroplanen.

5.2.3 Förhållningssätt

Respondenternas förhållningssätt till kvalitetsarbete varierar. Några respondenter menar att de inte har tillräckligt med tid eller förutsättningar för att utföra kvalitetsarbetet så som de önskar, medan andra integrerar kvalitetsarbete i vardagen.

Respondent 4 berättar:

”Och det kan jag säga att vi gör så gott vi kan, sedan är vi begränsade i våra resurser.”

Respondent 3 berättar:

”Jag känner mig inte allas nöjd med kvalitetsarbetet och reflektionen kring, jag tycker det har varit blaha...det blir inget systematiskt utan ibland då och då och man måste hitta en metod man känner gör nytta för verksamheten som driver vår verksamhet framåt och som passar oss.”

De uttrycker frustration över sin situation och hur det påverkar deras kvalitetsarbete. De vet att kvalitetsarbetet är en viktig del, samt hur de vill arbeta med kvalitet i förskolan, men känner att de inte hinner med det med de förutsättningar de har. Vissa respondenter menar att ”de hinner det de hinner.” Att man som pedagog får prioritera och göra det man kan. Förskolorna har kvalitetsarbetet som ett förhållningssätt i vardagsarbetet.

Respondent 5 berättar:

”Även om man inte alltid tänker nu gör jag kvalitetsarbete, så gör man ju det, allt hänger ju ihop.”

Respondenten menar att egentligen är allt arbete i förskolan kvalitetsarbete. Att kvalitetsarbetet innefattar så mycket att det inte går att separera från det övriga arbetet. Det kan därför inte ligga bredvid vardagsarbetet utan det ingår i allt som pågår på förskolan. Allt så som pedagogernas förhållningssätt, barnsyn, ledarstil, förutsättningar och mycket annat ingår i kvalitetsarbetet.

5.2.4 Planering

Planeringen är viktig för alla respondenter. Samtliga respondenter utgår från barnen när de planerar. Flera av respondenterna uttrycker även här frustration över att ständigt behöva omprioritera på grund utav förändrade förutsättningar.

Respondent 5 berättar:

”Sen har vi försökt att varje vecka kunna sitta ner och planera, men det är mer att få ihop det praktiska, att få det att fungera. Hur vi ska få ihop dagen. Du får gå in där, så går jag in där, men det är ju en del av kvalitetsarbetet det också”

Här menar respondenten att de ständigt gör kvalitetsarbete. Även när de planerar om dagen då förutsättningarna ändrats gör de kvalitetsarbete. De ändrar verksamheten så att det ska fungera så bra som möjligt för alla involverade. Det är tydligt att kvalitetsarbetet ses som en del av vardagsarbetet utav respondenten.

Respondent 3 berättar:

”Sedan är det tufft när vissa i arbetslaget är så starka och ”köper” inte det vi andra har planerat vad vi ska göra, och det blir krock.”

Planering blir svårare när det finns många starka viljor som drar åt olika håll. Enligt det som respondent 3 uttrycker om planering är det viktigt att pedagogerna i förskolan inte arbetar som individer utan som ett arbetslag, där enskilda åsikter ger vika för gruppen.

5.2.5 Målsättning

Målsättning är en viktig del utav kvalitetsarbetet. Respondenterna tog mål ifrån läroplanen och överförde dem till verksamheten.

Respondent 4 berättar:

”Det vi jobbar med är ju styrdokumenterna och de mål vi satt inne hos oss och de mål vi satt i huset och sedan är tanken att arbeta utefter kvalitetsredovisningen och det vi utvärderar och se hur vi ska gå vidare.”

Respondenten tar här upp att målen kommer från läroplanen. Både de mål som de arbetar med inne på de enskilda avdelningarna och de mål som hela förskolan arbetar med. De använder sig av tidigare kvalitetsredovisningar och utvärderingar för att utveckla verksamheten framåt.

I litteraturen står det att målen måste vara tidsbegränsade och utvärderingsbara för att kunna mätas. Mätas om de uppnåtts eller inte för att visa om kvaliteten är god eller inte.

Respondent 8 berättar:

”Ja men det är ju att man hela tiden sätter upp vissa mål och sådant att man jobbar enligt läroplanens mål och kvaliteten märker man ju då, genom pedagogisk dokumentation.”

Respondenten menar att de själva sätter mål som de sedan arbetar att nå genom att följa läroplanens mål och riktlinjer. För att se kvaliteten i sitt arbete och förvisa sig om att hon följer läroplanen gör hon pedagogiska dokumentationer.

Respondent 8 berättar:

”Vi har ju uppnått det och det. Och vissa saker har man ju inte uppnått när vi diskuterar då får man ju fortsätta med det eller nästa gång tänka att nästa gång så kanske vi ska ändra målen. Men med nästa barngrupp kanske man kan uppnå de målen. Men ibland kanske man tar lite för svåra mål.”

Här visar respondenten en förståelse för målsättning och att den ska vara formulerad så att man kan mäta om man uppnått målet eller inte. Hon visar att de anpassar målen utefter barnen men att ibland blir det för svårt. Pedagogerna utvärderar då varför det blev så.

5.2.6 Dokumentation

Samtliga respondenter nämner dokumentation som ett viktigt verktyg i kvalitetsarbetet. De använder sig utav dokumentation för att se barnens lärande och hur de ska utveckla verksamheten på det bästa sättet för de barn och den barngrupp som de har just nu.

Respondent 1 berättar:

”vi dokumenterar mycket och följer upp dokumentationerna som vi gör, vi följer upp dem tillsammans med barnen så de också får se utvecklingen i det och när det är något som vi har när det är saker som inte blivit som vi tänkt heller har vi fått gå tillbaka och se varför det blev så och se hur vi kan göra istället, ganska öppna så och flexibla.”

Dokumentation är ett viktigt verktyg för respondenten. Hon menar även att det är viktigt att följa upp dokumentationerna. Det gör hon både med barnen och med kollegor. Hon använder sig av dokumentationerna för att kunna ”gå tillbaka” och se från andra perspektiv med andra. Hon menar också att det är viktigt att pedagogerna på som arbetar i förskolan att vara öppna och flexibla för att bäst kunna förändra och förbättra verksamheten utefter barngrupp och förutsättningar.

Respondent 7 berättar:

”Dokumentationerna gör man på barns lärande. Där ser man ju också utveckling, barnens utveckling och det har ju med verksamhetens kvalitet att göra att barnen utvecklas och går vidare och lär sig, tycker jag.”

Respondent 7 menar att kvaliteten på verksamheten har med barnens lärande att göra. Om barnen utvecklas och lär sig har verksamheten kvalitet menar hon. För att synliggöra verksamhetens kvalitet dokumenterar hon därför barnens lärande.

Respondenterna använder sig av dokumentationer i hela processen för kvalitetsarbetet. Från planering till utvecklingssamtalen med föräldrarna. För att förstå dokumentationerna använder sig pedagogerna av reflektion och samtal.

5.2.7 Reflektion

De verktygen som respondenterna använder sig utav i sitt kvalitetsarbete går in i varandra och alla är viktiga. Reflektion är också ett viktigt moment i pedagogernas kvalitetsarbete.

Respondent 5 berättar:

”Reflektion ja det har man ju ständigt med sig både från utbildningen och verksamheten, att man alltid reflekterar över allt. Ifrån hur man organiserar vilan och hur man jobbar mot tydligare läroplansmål liksom.”

Respondenten visar här att reflektion alltid är med under arbetet i förskolan, att det är ett förhållningssätt.

Respondent 2 berättar:

”Att ett lärande sker ser vi om vi får med oss barnen på tåget, förstår barnen vad det är vi pratar om? Tillgodogör de sig den kunskapen som jag vill förmedla? Det ser vi om vi backar tillbaka och reflekterar tillsammans med barnen över exempelvis bilder eller sätter upp det på väggen eller vår bildram.”

Att synliggöra barnens lärande för dem sker här genom reflektion tillsammans med barnen. Det ger även pedagogen tillfälle att försäkra sig om att barnen ”är med på tåget”. Både barnet och pedagogen lär sig av reflektionen. De är båda medkonstruktörer av kunskapen som skapats av situationen. Reflektion och diskussioner är ett verktyg som involverar mer än dem som är på avdelningen. Arbetskamrater i huset, föräldrarna och barnen ses också som viktiga reflektionspartners.

Respondent 6 berättar:

”Vi har pedagogiska diskussioner med andra arbetskamrater i huset och med varandra. Och även att vi diskuterar med föräldrarna så att vi vet att föräldrarna förstår vad vi gör att det vi gör är bra. Och även med barnen.”

Respondenten menar att det är många som ska samarbeta i förskolan och att reflektera tillsammans hjälper att förstå varandra. Hon nämner kollegor, arbetskamrater, föräldrar och barnen som viktiga diskussionspartners.

Respondent 7 berättar:

”Och sen är det ju mycket, allt dokumenterar man ju inte skriftligt utan vissa saker reflekterar man ju över muntligt tillsammans med sina kollegor, när man pratar om situationer, barns utveckling och vad man ska göra, hur vi ska jobba vidare och så va. Och det är nog så viktigt tycker jag att man pratar med varandra. Att man reflekterar.”

Respondent 7 menar att alla pedagogerna på förskolan reflekterar över ingår i kvalitetsarbetet men att man inte kan skriva ner allt utan mycket görs muntligt. Men

att de reflekterar och pratar mycket med varandra är väldigt viktigt för förskolans kvalitetsarbete.

5.2.8 Utvärdering

Samtliga respondenter gör utvärderingar för att ta reda på vad som fungerat bra och vad som fungerat mindre bra.

Respondent 6 berättar:

”Det här blev jättebra nu utvärderar jag det, det här blev mindre bra, nu utvärderar vi det, vad kunde vi gjort bättre och ska vi fortsätta med det här ämnet/temat eller den här rutinen eller det här sättet att göra saker på.”

Här beskriver respondenten några tankar kring utvärdering. Hon använder utvärdering som ett verktyg för att synliggöra varför något fungerar, eller inte. Hon kan sedan använda sig av den informationen för att bestämma förändring tillsammans med sina kollegor.

Respondent 1 berättar:

”Ja det känner jag, läroplanen ligger till grund för hela arbetet, man utgår efter den och man jobbar efter den så visst det går hand i hand. Sedan finns det orsaker som gör att man inte kan följa den till punkt och pricka, men då får man utvärdera vad det är.”

Enligt respondent 1 kan hon inte följa läroplanen ”till punkt och pricka” och då använder hon sig av utvärdering som ett verktyg för synliggöra varför hon inte kan det. Hon visar här en frustration över att hon inte kan följa läroplanen på det sätt hon vill men att utvärdera då hjälper henne att ”se” varför och förbättra verksamheten därefter.

Respondent 7 berättar om att:

”Man gör sina utvärderingar där skriver man ju upp vad man gör och hur det har gått och sen gör man en analys efteråt och ser, då ser man ju liksom hur man ska gå vidare. Målen är ju med där och då har man ju det där, det är ju målen ur läroplanen de är grundade på.”

Respondenten förklarar hur och varför hon gör utvärderingar. Hon förankrar sitt arbete i läroplanen och analyserar det i utvärderingen. Respondenten kan tillsammans med sina kollegor synliggöra sitt arbete, hur det har gått och varför det gick som det gick och därefter bestämma hur de ska vidareutveckla verksamheten. Allt på grund av att de utvärderar tillsammans.

Utvärderingarna visar dem vägen vidare, hur de ska utveckla verksamheten på bästa sätt. Det ger dem tillfälle att diskutera vad som gått bra/mindre bra och ta reda på varför det blev så. Det fanns inget entydigt, gemensamt sätt att utvärdera på. Vissa respondenter utvärderade ”allt eftersom” och andra gjorde en stor utvärdering i slutet av läsåret.

5.2.9 Utvecklingssamtal

Flertalet respondenter nämnde utvecklingssamtal som en viktig del i deras kvalitetsarbete. Att det var viktigt att föräldrarna skulle veta vad som sker i förskolan. De såg föräldrarna som viktiga samarbetspartners i utvecklingen av barnens lärande.

Respondent 7 berättar:

”Och sedan diskuterar man ju inte bara med kollegorna utan man diskuterar ju med föräldrarna också. Tycker jag, om barnens utveckling och det gör man ju inte bara på utvecklingssamtalen utan det gör man ju ständigt, när man pratar med föräldrarna och många gånger vill ju föräldrarna prata om sina barn, och deras utveckling så det sker ju naturligt tycker jag.”

Respondenten visar här att samarbetet med föräldrarna är viktigt för henne. Att hon tycker att det är ett samarbete för att nå barnens bästa. Hon menar att det är viktigt att bygga ett förtroendefullt förhållande med föräldrarna och att detta ständigt pågår.

Sammanfattning:

Respondenterna använder sig utav olika verktyg för att utföra sitt kvalitetsarbete men de använder också kvalitetsarbetet som ett verktyg för att se och utveckla verksamheten. Läroplanen är det viktigaste verktyg respondenterna har. Reflektion är ett annat verktyg som pedagogerna anser speciellt viktigt, men de använder sig även av andra verktyg i sitt kvalitetsarbete. En del av respondenterna har kvalitetsarbetet som ett förhållningssätt medan andra ser det som utöver och extra arbete. En del utav respondenterna uttrycker en frustration över att de inte hinner göra kvalitetsarbetet så som de vet att de ska och vill göra.

5.3 Förutsättningar för att arbeta med kvalitetsarbete

Här presenteras resultatet om förutsättningarna pedagogerna känner att de har för att kunna arbeta med kvalitetsarbetet.

5.3.1 Tid

Det är många tankar kring att få tiden att räcka till i verksamheten. Tiden de får till att reflektera och dokumentera. En del respondenter känner att det är alldeles för lite tid och de känner att oftast läggs reflektionstiden i barngruppen då det fattas personal och helst ska ingen vikarie användas då ekonomin är dålig. En del respondenter känner att tiden både räcker till och inte räcker till att det beror på vad man håller på med. De pratar om vikten av att disponera tiden rätt som en avgörande faktor om vi hinner det vi önskar hinna.

Överlag känner respondenterna att nu för tiden ska pedagoger göra så mycket annat också än det pedagogiska arbetet. De menar här att tid går åt till att beställa vikarie eller göra matbeställning och allt går via nätet, att det tar onödig tid.

Respondent 4 tydliggör sin syn på förutsättningarna:

”Vi har den tid vi har, vi har fem timmar varje pedagog och av dem sparar vi två timmar till personalkonferens, arbetsplatsträff, pedagogiska samtal, föräldramöte och utvecklingssamtal som ligger utöver vår arbetstid. Tre timmar schemalägger vi som planeringstid i arbetschemat men ofta får jag som pedagog arbeta i barngrupp istället ifall någon fattas. Det blir ingen regelbundenhet i det hela”.

Vår tolkning av respondent 4 är att det finns en genomtänkt planering av tid som disponeras till konferenser, arbetsplatsträffar och verksamhetsplanering. Dock tolkar vi respondenten som att tiden som finns för planering i avdelningsschemat tyvärr får stå åt sidan på grund av annat som påverkar som t.ex. när någon pedagog är borta. Vi tolkar respondenten som att detta sker mer och mer och att som pedagog kan du aldrig vara säker på om din planeringstid blir av utan få ta vecka för vecka.

Respondent 8 tydliggör sin syn på förutsättningarna:

”Det är mycket tid vi lägger på reflektion och utvärderingar och annat vi ska göra, skulle behöva mer tid men vi måste lägga nivån så vi känner att vi orkar. Vi hinner det vi hinner menar jag för barnen måste alltid komma först”

Respondent 8 pratar om tid som inte räcker till men att pedagoger hinner det de hinner. Vår tolkning är att respondenten tar upp en mycket viktig aspekt. Under hela

resultatet av undersökningen ser vi respondenter med stora krav på sig själva som önskar hålla bästa möjliga kvalitet på sin förskola och då är respondent 8 mer realistisk med tanke på de förutsättningar som existerar och poängterar att barnen alltid ska komma i första hand.

Några respondenter känner en frustration och en uppgivenhet av att de upplever att deras arbete inte känns meningsfullt på grund av tid som inte räcker till. Då man känner att dokumentation, reflektion och utvärdering är en så pass viktig del i förskolans verksamhet för att utvecklas och upprätthålla en god kvalitet. Några av respondenterna upplever att tiden är begränsad men ser mer på vikten av vad vi gör av tiden. Dessa respondenter känner mer ett lugn och acceptans i att de hinner det de hinner, konstigare än så är det inte. Respondenter pratar om att barnen alltid går i första hand och ingen onödig tid får tas ifrån dem.

Respondent 4 berättar:

”Kvalitet i förskolan för mig är när jag hinner med alla barnen och jag kan gå hem med gott samvete och känna att jag hunnit med alla barn och det kan jag säga gör jag aldrig nu”.

”Dokumentationer är ett bra verktyg och vi försöker utgå från barnens intresse och försöker utmana barnen med samtal, material och miljöer, det dokumenterar vi ju då med foto och samtal och reflektioner, samtal med barnen och samtal med vuxen. Sedan skulle jag önska man hann det mycket mer jag tror att vi lägger alldeles för mycket tid på att dokumentationerna ska se snygga ut än själva innehållet i dokumentationen. Lite prestationskrav tror jag”.

5.3.2 Ledning

Respondenterna överlag känner ett stöd i förskolechefen som berömmar på ett bra och stöttande sätt samt genomfört bra medarbetarsamtal. Man känner att förskolechefen är entusiastisk och duktig på att berömma men att det inte är mer men att det finns en förståelse för det då det är pengapåsen som styr i grund och botten. Pedagogerna vet att ledningen i form av förskolechef gör så gott han/hon kan och skulle önska kunna ge mer men det är budgeten som styr. Resurserna i form av ny teknik saknas som skulle underlätta och resurser i förhållande till barngruppernas storlek är ojämnt. Halva styrkan av respondenter känner sig nöjda med förskolechefens arbete medan andra halvan känner en tillfredställelse men önskar dock mer input för att ges utrymme till att utvecklas.

Respondent 4 tydliggör sin syn på förutsättningarna:

”Det känns som att kollegorna är de som ger mig mest nya idéer och input, mer än vad ledningen gör, hade önskat att kommunen satsade på ny teknik till förskolorna som också hade underlättat all form av arbete”.

Respondent 3 tydliggör sin syn på förutsättningarna:

”Vi får till oss hur duktiga vi är, att vi gör så gott vi kan men det räcker inte egentligen för det jag vill ha är resurser, tillräckliga resurser för dagens barngrupp så jag kan gå hem med gott samvete och känna att jag gjort ett gott arbete”.

Respondent 6 tydliggör sin syn på förutsättningarna:

”Jag tycker förskolechefen ger oss stöd, uppmuntran på ett bra sätt. Vi får tillgång till att reflektera med varandra och med andra arbetslag när vi har våra stormöten i området. Det är kul att få till sig hur andra gör liksom. Vi har varit på fortbildning och utbildningsdagar som varit intressanta”.

Vi tolkar de ovan citerade respondenterna som att förskolechefens position blir något ”klämd” dels mellan ovanifrån komna direktiv om hur förskolan bör drivas med de

ekonomiska ramarna som finns och dels från pedagogernas önskemål om hur de vill driva sin verksamhet framåt. Vår tro är att förskolechefen gör så gott hon/han kan då en förskolechef har det yttersta pedagogiska ansvaret och med det även ansvaret för förskolans kvalitet.

Sammanfattning:

Att respondenterna har ett intresse i att driva verksamheten framåt är det inte någon tvekan över. Respondenterna har stor vetskap om läroplanens uppdrag samt verktygen för att utveckla en verksamhet. Det som gör många av respondenterna upprörda är att inte få tiden att räcka till. Dokumentationstid, reflektionstid och planeringstid går ofta åt att täcka upp för en frånvarande personal eller annat som behöver göras. Det finns en genomtänkt planering av tiden för varje pedagog men det känns som det endast stannar vid en planering för i praktiken fungerar det inte fullt ut. Sammanfattningsvis kan det sägas att respondenterna känner sig nöjda med sin förskolechef men att det inte är mer än så men att de har en förståelse för att hon/han gör så gott hon/han kan med de medel hon/han har att rätta sig efter. Dock känner respondenterna att de får mer stöd av sina närmaste kollegor.

6 DISKUSSION

Undersökningens syfte är att skapa förståelse för hur pedagoger på förskolorna i vår undersökning tolkar begreppet ”kvalitet i förskolan”. Studiens delsyfte är att visa hur de arbetar med kvalitetsarbete, och finns förutsättningarna för att kontinuerligt utvärdera och utveckla för att kunna hålla den regelbundna goda kvaliteten på våra förskolor?

6.1 Genomförande av undersökning

Intervjuerna delades upp mellan oss och vi gjorde fyra intervjuer var. När det gäller genomförandet av intervjuerna kan vi se både en negativ och en positiv del. Möjligen hade det varit bättre att vara båda två var med under intervjuerna för att tolka respondentens svar från två olika håll, dock känner vi också att vara två skulle eventuellt göra respondenten mer nervös eller känna sig underlägsen. Då vi själva är pedagoger i förskolan förstod vi precis vad respondenterna menade när de gav sin syn på frågorna. Att använda sig av mobiltelefonens inspelningsfunktion har varit ett enkelt och bra verktyg vid intervjuerna. Vi har kunnat lyssna på inspelningarna flertalet gånger för att inte missa något i samband med transkriberingen. Hade vi skrivit ner intervjuerna vid samma tillfälle intervjuerna gjordes kan det lätt bli att man får med det för stunden viktiga och lätt att missa något ännu viktigare. Som Kihlström (2007) menar kan intervjuaren fokusera mer på samspelet i en intervju då intervjun spelas in och skrivs ner ordagrant efteråt. Tillförlitligheten i metoden upplever vi har varit bra och vi anser att vårt resultat har gett oss ett bra material och en sammanfattande bild av hur respondenterna ser på begreppet kvalitet i förskolan, arbetet med systematiskt kvalitetsarbete samt förutsättningarna för att kvalitetssäkra. Vi känner också att åtta stycken intervjuer var ett bra och lagom antal att arbeta med, inte för få och inte för många. Något vi frågat oss i efterhand är ifall vi skulle fått någon annan syn på vår undersökning ifall vi haft möjligheten att även intervjua manliga pedagoger. En reflektion vi gjort i efterhand är att kanske hade det varit bättre att intervjua pedagoger som vi inte har anknytning till. I vissa fall kändes det som om respondenterna inte svarade så utförligt på grund av vår bakgrundsförståelse av deras arbete.

6.2 Begreppet kvalitet i förskolan

6.2.1 Yttre faktorer

En tydlig faktor framkom som genomgående i resultatet och det var barngruppens storlek i förhållande till personalbemanningen som spelade en avgörande roll om kvaliteten på förskolan var god. Respondenterna tog även upp miljön både utomhus och inomhus som en viktig faktor. Flertalet av respondenterna menar att dessa yttre faktorer inte är lätta att påverka och menar att det måste ske en förändring högre upp på regeringsnivå. Sheridan och Pramling Samuelsson (2009) påpekar att barngrupps storlek, miljöns utformning och personaltäthet är viktiga faktorer och har stor betydelse för förskolans kvalitet men betonar också att detta inte är en garanti för god kvalitet utan påpekar vikten av hur resurserna används som det väsentliga. Vår erfarenhet är att tyvärr ser förskolan ut så som respondenterna beskriver, på många platser runt om i landet. Dock ser vi inte att man bara kan ta det som ett argument för att inte föra en god kvalitet på sin förskola. Vi menar att det gäller för oss pedagoger tillsammans med förskolechefen att hitta bästa möjliga sätt att arbeta för en förskola med god kvalitet. Vi har de resurser vi har på varje förskola, men visst skulle det vara på sin plats med en förändring högre upp i ledningen. Naturligtvis

känner vi igen pedagogernas frustration när det gäller att känna att man som pedagog inte räcker till. Med den reviderade läroplanen för förskolan Lpfö98 (Skolverket 2010) står det klart och tydligt att ”förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas. För att utvärdera förskolans kvalitet och skapa goda villkor för lärandet behöver barns utveckling och lärande följas, dokumenteras och analyseras” (Skolverket 2010/14/). Samtidigt har förskolan enligt Skolverket (1999) nationella mål, nationella krav och riktlinjer samt andra mål, krav och riktlinjer förenliga med de nationella att ta hänsyn till. Känner pedagogerna i förskolan då att de inte räcker till för alla barn men samtidigt vet om uppdraget förskolan har blir det lätt en ekvation som inte alltid går ihop. Vi tror att varje förskola behöver hitta sitt sätt att arbeta för att finna en bra nivå utifrån varje förskolas förutsättningar och sänka de höga kraven vi upplever att pedagoger på förskolorna har för att hålla som pedagog i ett helt arbetsliv. Sedan är det svårt att definiera hur många barn en lämplig barngrupp är anser vi. Det beror helt på sammansättningen av barn som alla är olika individer på sitt sätt. Det postmoderna perspektivet innebär enligt Dahlberg, Moss och Pence (2005) att förskolan bör konstruera och skapa en egen mening som finns här och nu tillsammans med de vi är med just nu. Tolkning av författarna är att förskolan tillsammans med barnen och deras föräldrar, arbetslag och ledning skapar den verksamhet som drivs efter de förutsättningar som råder just nu.

Respondenterna pratade även om förskolans pedagogiska miljö som en viktig faktor. Det beror mycket på hur förskolans miljö är utformad som både kan förenkla och försvåra arbetet på förskolan. Det finns en hel del forskning kring området om den fysiska lärandemiljön och forskarna ser begreppet fysisk eller pedagogisk lärandemiljö ur olika perspektiv. Nordin- Hultman (2004) menar att den pedagogiska miljön påverkar barnen i deras identitetskapande och att rummets organisation speglar hur pedagogerna ser på barnen och dess kompetens. Författaren vill lyfta den självklara och vardagliga iakttagelsen av hur barn framstår på olika sätt i olika situationer och menar att den pedagogiska miljön har stor betydelse för vad barn gör och hur barn blir och det är inte bara en vardaglig självklarhet utan även ett teoretiskt reflekterat fenomen och en viktig pedagogisk utmaning. Sheridan och Pramling Samuelsson (1999) vill påpeka betydelsen av att barnen är med i utformningen av den pedagogiska miljön. Då miljön ska vara en inspirationskälla till barns lek, utveckling och lärande bör det vara enklast att fråga barnen och göra de delaktiga (Sheridan & Pramling Samuelsson, 1999).

6.2.2 Barns perspektiv

Samtliga i undersökningen medverkande respondenter pratade om hur viktigt de är med de grundläggande värderingarna i mötet med barn. Barnen ska erövra känslan av att här på förskolan är jag trygg och känner en tillit till alla parter på förskolan. Här håller vi helt med. Det är ytterst viktigt att visa att här är du välkommen och att vi pedagoger på förskolan vill att just du kommer, att du är någon för oss. Dessa värdegrundsfrågor som en grund i ett socialt samspel med andra är ytters viktigt anser vi då det bygger hela verksamheten om det blir en bra eller mindre bra verksamhet. Vi menar om man som barn tidigt får lära sig att jag faktiskt betyder något, är någon och vet betydelsen av olikhet och att det är okej samt vi lär av varandra ökar barns självkänsla som har en stor betydelse för resten av skoltiden. Många respondenter påtalade vikten av att försöka öka barns självkänsla och förståelsen för andra människor. Enligt Lpfö98 (Skolverket 2010) vilar förskolan på en demokratisk grund där de grundläggande värderingarna är av stor betydelse. En

viktig uppgift för verksamheten är just att grundlägga och förankra de viktiga värden vårt samhälle bygger på. Vi pratar om människors okränkbarhet, individens frihet samt allas lika värde som ständigt skall hållas levande i arbetet med barn. Värdegrundsfrågor var något som alla respondenter menade var en viktig del i förskolan och det står klart och tydligt i läroplanen som ett viktigt uppdrag. Något flera av respondenterna såg som betydelsefullt för att få en ökad kvalitet på förskolan var att utgå ifrån barnens intresse, för genom att utgå från intressen barnen har tror respondenterna att lusten och intresset för lärandet ökar. Respondenterna berättade om att det var viktigt att sätta barnet i fokus och utgå ifrån deras intresse, behov, förutsättningar och erfarenheter. Även om att ge dem de verktyg barnen behöver för ett livslångt lärande. Detta är vad Dahlberg, Moss och Pence (2002) menar är den ”extraordinära lärandeprocessen”. Vi vet att barn lär på oändligt många sätt och redan när de börjar på förskolan har de utvecklat olika sätt att ta sig an omvärlden. Vi tror att det kan du om du tar med barnen i verksamhetens utformning och planering. Låt barnen vara med och bestämma hur vardagen ska se ut så tror vi barn blir mer nyfikna och intresserade och upplever förskolan mer inspirerande och fängslande. Liknande lyfter Stråhle, Sundgren och Walch (1989) när de tydligt menar att kvalitet inom förskolan inte är att utföra massa aktiviteter, det påvisar ingen kvalitet utan kvalitet ligger i att barnen själva får tid och möjlighet att bearbeta och utbyta erfarenheter och kunskap tillsammans.

6.2.3 Föräldrars och arbetslagets betydelse

Flertalet respondenter tar upp vikten av att vi inskolar inte bara barnen utan även föräldrarna inskolas till vår verksamhet. Det har stor betydelse om föräldrarna känner en tilltro till verksamheten och den dagliga dialogen är av stor betydelse. Vi känner likadant som respondenterna i ämnet föräldrasamverkan. Har du inte förtroendet och tilliten och framförallt tryggheten med föräldrar och de med oss speglas det på barnen mer än man tror. Läroplanen säger klart och tydligt att förskolan ska vara ett komplement till hemmet och därför ska pedagogerna ha ett förtroendefullt förhållningssätt för att skapa ett nära förhållande med föräldrarna (Skolverket 2010/13). En av respondenterna berättar om sin känsla av att inte ha tillstånd att ärligt berätta för föräldrar hur verksamheten faktiskt fungerar. Respondenten menar att man ”sitter liksom på två stolar”. Man måste vara lojal till arbetsgivaren och hela tiden framstå att verksamheten är den bästa och inte göra föräldrar oroliga. Respondenten menar att självklart vill man inte som pedagog förkasta sin egen verksamhet, men ibland behövs reaktion från föräldrarna för att en förändring kanske kan ske. Vi i den kommunala verksamheten har den privata regin att ta hänsyn till också menar respondenten. Och visst är det så, skulle vi berätta vår frustration över att inte räkna till finns risk för att föräldrar väljer privata förskolor.

Många av respondenterna tar fram arbetslagets betydelse som en viktig del i kvaliteten på förskolan. De menar att om det inte finns en god struktur och ett gott klimat påverkas verksamheten. Det ska vara roligt att gå till jobbet. Vi tolkar respondenterna som att det är viktigt med en samsyn i både kunskapssyn och den barnsyn pedagoger har för att kunna driva en verksamhet framåt. Därför är det av stor betydelse att barnsynen är likvärdig anser vi. Enligt Johansson (1995) uppstår god kvalitet när det finns en samsyn och en dialog mellan arbetslag men även mellan pedagoger och föräldrar och dialogen tillsammans med barn.

6.3 Kvalitetsarbetet i förskolan

6.3.1 Kvalitetsarbete som verktyg

Respondenterna visar förståelse för kvalitetsarbete som verktyg. De använder sig av sitt kvalitetsarbete för att hämta kunskap om barnen och för att utveckla verksamheten framåt. De ser på kvalitet i förskolan med ett vad Wennström (1999) menar är ett samhällsperspektivistiskt synsätt. Att förskolans uppgift är att sprida och öka barnens kunskap. Wennström (1999) menar att kvalitetsarbete är en kollektiv process. Samtliga respondenter menar att det är just tillfällena de får tillsammans som ger dem mest. I det kollektiva kvalitetsarbetet ingår arbetslaget, kollegorna i huset, i området, förskolechefen, föräldrarna och barnen menar de. Sheridan och Pramling Samuelsson (2009) menar att läroplanen är utgångspunkten för allt kvalitetsarbete i verksamheten. Författarna nämner en rad olika moment som kan användas i kvalitetsarbetet. Respondenterna nämnde samtliga moment som författarna menar är viktiga, de använde sig även av några till så som, förhållningsätt, planering, målsättning, dokumentation, utvärdering och utvecklingssamtal.

6.3.2 Läroplanen

Allt arbete i verksamheten utgår alltid från läroplanen menar respondenterna. En utav respondenterna säger att om man inte utgår ifrån läroplanen så har man ingen kvalitet, att läroplanen styr dem och visar dem deras uppdrag. Vi och respondenterna anser att vårt uppdrag är stort och ständigt föränderligt beroende på vilka barn vi har i barngruppen och våra förutsättningar för tillfället. Alexandersson (1999) menar att pedagogerna på förskolan bör utforma verksamheten enligt de barn de har och att barngruppen ständigt förändras. Läroplanen är vår ryggrad säger en respondent. ”Den ska alltid sitta” säger en annan. Detta visar hur viktig de anser att läroplanen är för vår verksamhet. Läroplanen är skriven på ett öppet och väldigt tolkningsbart sätt för att ge pedagogerna i verksamheten möjlighet att utforma verksamheten, miljön och lärandet så att det passar dem och den barngrupp de har.

6.3.3 Förhållningsätt

Respondenterna har kvalitetsarbetet som ett förhållningsätt, en del av vardagen, de känner att det är en del vardagsarbetet. Men de menar att de är begränsade, inte får tillräckligt med tid. Respondenterna visar en förståelse för att kvalitetsarbetet innefattar allt i deras vardag men uttrycker en frustration över tiden att utföra arbetet.

Det visar att de anser att kvalitetsarbete är ett förhållningsätt som Skolverket (2003), Ståhle, Sundgren och Walch (1989) och Wennström (1999) menar att det bör vara. Skolverket (2003) menar att för att kvalitetsarbetet ska kunna vara systematiskt måste det vara förankrat hos alla pedagoger och att alla tar ansvar för att det blir gjort. Det är ett gemensamt ansvar som leder till en gemensam utveckling. Detta gör respondenterna genom att reflektera med varandra om hur deras vardag ska gå ihop och hur de utvecklar verksamheten framåt.

6.3.4 Planering

Skolverket (2003) menar att pedagoger bör arbeta i arbetslag för att ha ett optimalt kvalitetsarbete. Där pedagogerna sätter arbetslaget före sina personliga åsikter. Arbetslaget har därför en viktig funktion i förskolan. Det ger pedagogerna en mångfald av synsätt och perspektiv att se från (Skolverket 2003). Även Wennström (1999) menar att kvalitetsarbete bör göras tillsammans för att diskutera och reflektera

gemensamt. För att få syn på så många olika perspektiv som möjligt. En individuell ställning försvårar kvalitetsarbetet menar Wennström (1999). Några av respondenterna uttryckte svårigheter när inte alla pedagoger följer planeringen de kommit överens om. Det är därför viktigt att samtliga pedagoger följer den planering som man gemensamt kommit överens om och att samtliga pedagoger vet vad som ska göras och av vem menar Skolverket (2003) .

6.3.5 Målsättning

Respondenterna på båda förskolorna använder sig utav målen i läroplanen när de sätter mål för verksamheten. De använder läroplanen och målsättning som ett verktyg att försäkra sig om att de uppfyller sitt uppdrag. Hedenquist och Håkansson (2008) menar att det är viktigt att målen utvärderas utefter förutbestämda kriterier och inte pedagogernas tyckande. De menar att det är det önskade resultatet som påvisar kvalitet och inte aktiviteter som inte i sig påvisar något lärande. Det är svårt för oss att se från de svar vi har fått om målen är konkretiserade eller inte. I svaren vi fått nämner respondenterna: ”se hur vi ska gå vidare”, ”kvaliteten märker man ju då genom pedagogisk dokumentation”. En respondent menar: ”vi har uppnått det och det. Och vissa aspekter har man ju inte uppnått” vilket visar en förståelse för målsättning som utvärderingsbart. Skolverket (2003) samt Hedenquist och Håkansson (2008) menar att det är svårt för pedagoger att sätta mål som mäter kvaliteten i verksamhetens läroprocesser istället för de enskilda barnens kunskaper. De menar att det är lätt hänt att målen utformas så att det blir barnens kunskaper som mäts istället för verksamhetens läroprocesser. Hedenquist och Håkansson (2008) menar att genom att sätta tydliga mål blir det lätt för pedagogerna att utvärdera kvaliteten i förskolan. De menar att sätta tydliga mål är en förutsättning för kvalitetsutveckling. Skolverket (2003) menar att det viktigaste med kvalitetsarbetet är att veta ett utgångsläge. Var man befinner sig innan man börjar. Utan detta kan man inte ha ett fungerande kvalitetsarbete. Pedagogerna ska sedan utgå utifrån nulägesrapporten. Tydliga, tidsbegränsade mål ska sättas som sedan ska följas upp och utvärderas menar skolverket (2003). Nya mål sätts sedan utifrån resultaten av utvärderingen av målen. Hur respondenterna sätter sina mål framgår inte utav undersökningen men vi vet från erfarenhet att detta är svårt. Just målsättning är inte något vi i området har fått någon utbildning på. Flertalet respondenter visar förståelse för att målen ska anpassas efter barnen och barngruppen.

6.3.6 Dokumentation

Sheridan och Pramling Samuelsson (2009) menar att det är processen mot läroplansmålen som ska analyseras och dokumenteras och inte enskilda barns kunskaper. Respondenterna berättar att de dokumenterar barnens lärande för att synliggöra vad och hur de lär sig. Det är genom denna kunskap de sedan planerar och utvecklar verksamheten utefter barnens intressen, behov, förutsättningar och erfarenheter. Enligt Dahlberg, Moss och Pence (2002) ska pedagoger använda dokumentation för att reflektera över och tolka olika situationer. Genom dessa reflektioner och tolkningar skapas kunskap och gemensamt lärande om verksamheten. Samtidigt är det viktigt för pedagogerna i förskolan att dokumentera varje enskilt barns lärande. I Lpfö 98 (Skolverket 2010) står det att: ”förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas. För att utvärdera förskolans kvalitet och skapa goda villkor för lärandet behöver barns utveckling och lärande följas, dokumenteras och analyseras” (Skolverket 2010/14). Sheridan och Pramling Samuelsson (2009) undrar om

pedagoger har kunskaper om hur man studerar och utvärderar lärandeprocesser. Det är en fin linje mellan att dokumentera barnets enskilda kunskaper och att dokumentera hur verksamheten erbjuder tillfällen för lärande. Respondenterna visar att de har förståelse för att det är viktigt att det är just lärandeprocessen som ska dokumenteras och inte det enskilda barnet. En av respondenterna menar att barnens lärande har med verksamhetens kvalitet att göra och att det ser dem genom dokumentationerna. Det Åberg och Lenz Taguchi (2005) menar är att dokumentationerna är ett arbetsmaterial som ska föra den pedagogiska processen framåt och är ett förhållningssätt och en kommunikation. Respondenterna visar förståelse för just det. De använder sig utav dokumentationer i hela kvalitetsarbetet. Dokumentationerna visar dem ”vägen framåt”.

6.3.7 Reflektion

Två utav respondenterna använde sig av ord som ”tar tillbaka barnen” och ”sen backar vi med barnen” när de berättade om reflektion. Respondenternas användning av ordet reflekterar verkligen ordets rätta bemärkelse: åter, tillbaka, böja och vända (Alexandersson 1994). Respondenterna reflekterar ofta och mycket, de reflekterar tillsammans med barnen, föräldrar och med kollegor. Tillsammans med barnen reflekterar de över foton och händelser och med kollegor om hur veckan varit, över miljön och hur saker kan bli bättre och utvecklas. Samtliga respondenter tycker att reflektion är det viktigaste verktyg de har. De värdesätter de tillfällen de har för reflektion. Dewey menar att människan är endast så vis som hennes reflektionskunskap är (Rodgers 2007). Enligt Dewey är reflektionens syfte att framkalla en meningsskapande process som för våra kunskaper vidare (Rodgers 2007). Vilket respondenterna visar i sina svar. De berättar om hur de genom reflektion och samtal med andra diskuterar verksamheten för att förstå och förklara hur de arbetar och varför de gör som de gör. Alexandersson (1994) menar att diskussioner och reflektioner i vardagen är viktigare och ger mer kunskap än kurser och utbildningar ger. Respondenterna använder sig av ord som: ”att man alltid reflekterar över allt” och ”det är nog så viktigt tycker jag att man pratar med varandra” för att visa hur viktigt de tycker det är att reflektera.

Alexandersson (1994) menar att ett lärande sker när pedagogen försöker att förstå sin egen praktik och förändra den så att den blir bättre och meningsfull. Reflektion ger ett lärande både för barn och pedagoger menar Alexandersson (1994). En utav respondenterna berättar om hur de tillsammans med barnen reflekterar över hur och vad barnet lärt sig. Tillsammans synliggör de barnets lärande för varandra. Båda två lär sig utav reflektionen. Det är vad Dahlberg, Moss och Pence (2002) kallar det postmoderna perspektivet där barn ses som medkonstruktörer i skapandet av kunskap.

Reflektion är svårt att bemästra, något som tar tid och ansträngning att lära sig menar både Dewey (Rodgers 2007) och Alexandersson (1994). Det är därför så viktigt att pedagoger på förskolor får tid för reflektion. Tyvärr visar undersökningen att flertalet respondenter tyckte att de inte fick tillräckligt med tid för reflektion. Wennström (1999) menar att tid för reflektion tillsammans med arbetslaget är jätteviktigt för att kunna utveckla ett systematiskt kvalitetsarbete.

Läroplanen använder sig av ordet reflektera endast en gång och då är det barnens reflektion de menar. Det står ingenting om reflektion för pedagogerna i läroplanen. Många utav målen i kapitlet ”utveckling, utvärdering och uppföljning” handlar om reflektion enligt vår mening. Vi anser det märkligt att det som både pedagogerna och

forskning anser är det viktigaste området i kvalitetsarbetet inte omnämns mer i läroplanen.

6.3.8 Utvärdering

Alla respondenter använder sig av utvärdering för att synliggöra utvecklingsbehov i verksamheten men också för att kontrollera vad som fungerar bra och mindre bra. Samt att försäkra sig om att utvecklingen är förenlig med målen ur läroplanen. Kontroll och utveckling är två funktioner som bör kombineras i en utvärdering menar Sheridan och Pramling Samuelsson (2009).

Hedenquist och Håkansson (2008) menar att utvärdering är ett sorts mätsystem. Den synliggör verksamhetens kvalitet. Syftet med en utvärdering är att kontrollera och utveckla verksamheten menar författarna. Alla respondenter visar förståelse för att kritiskt granska sin verksamhet när de utvärderar. Men att mäta kvalitet är inte lätt. För att kunna mäta om kvaliteten är god eller inte måste man veta om man uppnått de mål man satt för verksamheten. Då är vi tillbaka till målsättning. Även då respondenterna gör som Sheridan och Pramling Samuelsson (2009) menar att synliggöra verksamhetens styrkor och svagheter i utvärderingarna för att vidareutveckla arbetet påvisar inte detta god kvalitet. För att göra det måste målen vara uppnåeliga. Eftersom målen i Lpfö98 är strävansmål och inte uppnåendemål måste de skrivas om till mål som kan uppnås. Dessa mål ska endast mäta verksamhetens läroprocesser och inte de enskilda barnens lärande. Undersökningen har inte visat om respondenterna skriver om läroplanens strävansmål till mål som verksamheten ska uppnå.

6.3.9 Utvecklingssamtal

Respondenterna nämnde utvecklingssamtal som en del i deras kvalitetsarbete. De anser att det är viktigt att föräldrarna förstår vad som sker på förskolan. De ser föräldrarna som samarbetspartner i barnens liv. Johansson (1995) menar att föräldrarna är en utav förskolans uppdragsgivare och att det är viktigt att det finns en samsyn och dialog mellan förskolan och föräldrarna.

6.4 Förutsättningarna för att arbeta med utvecklingsarbete systematiskt

6.4.1 Resurser

Något som framkom som önskvärt av flertalet respondenter är tid till att reflektera och föra dialog i arbetslaget. Många känner att ramen för planeringstid är för stram, att det behövs mer tid för reflektion. Flertalet respondenter påtalar också att mycket tid försvinner för att göra andra saker som inte har med det pedagogiska arbetet att göra samt att från ledningshåll är önskvärt om pedagoger täcker upp för varandra vid bortfall av olika anledningar på grund av ekonomin i kommunen. Detta blir en ”ond cirkel” anser respondenterna då reflektionstid, dokumentationstid och utvärderingstid är viktig tid blir det ändå så att denna tid får stryka på foten för att försöka hålla ekonomin i balans då det annars påverkar förskolan ändå i slutändan med eventuella indragningar. När dialog om förutsättningarna kommer upp blir det en het diskussion kring tidsaspekten. Tid krävs för att arbetet på förskolorna ska drivas framåt, tid till att vara tillsammans och reflektera kring sin verksamhet samt att de behöver stöd i sin professionella utveckling av förskolechef. En respondent berättade att det var ledningen som bestämde fortbildning som alla i området skulle gå på och antingen köpte man konceptet eller förkastade man det. Respondenten upplevde det slöseri

med både pengar och resurser då det skulle vara mycket bättre om ledningen lyssnade på vad arbetsgruppen anser sig vara i behov av utifrån verksamheten. Vi är övertygade om att det måste till mer tid för planerade samtal och möten både inom arbetslag och tillsammans med andra arbetslag för att utbyta erfarenheter, tankar och funderingar för att föra sin egen verksamhet framåt. Wennström (1999) tydliggör att det är många grundstenar som utgör kvaliteten på förskolan men att tiden är det viktigaste. Författaren menar tid till reflektion med arbetslaget som tillsammans med viljan att utveckla sig själv och verksamheten bidrar till att utveckling sker.

6.4.2 Förskolechefens betydelse

Med den reviderade läroplanen (Skolverket 2010) har stort fokus lagts på det systematiska kvalitetsarbetet. Det betyder att ett större ansvar har lagts på förskolorna att genomföra ett kontinuerligt och systematiskt kvalitetsarbete. I den reviderade läroplanen har förskolechefen också fått ett tydligare ansvar att vara den pedagogiska ledaren och ansvaret för att verksamheten bedrivs i enlighet med målen och uppdraget i sin helhet, helt enkelt ansvar för förskolans kvalitet. Även Skolverket (2003) menar att förskolechefens ansvar är att leda och instruera pedagogerna på förskolan. Flertalet av respondenterna upplever inte att de får till sig något nytt av förskolechefen men att hon/han är mycket duktig att ge uppmuntran och beröm men att som pedagog vill ha mer. Vi upplever att det man som pedagog vill ha till sig är nytt inom forskning och nya ämnen att diskutera i arbetslaget som kommer från ledningshåll. Det framkommer tydligt att respondenterna anser att förskolechefen är en närvarande och entusiastisk pedagogisk ledare men för hälften av respondenterna räcker inte det utan man vill ha ut mer av det ledarskapet. Vi tror att vara förskolechef för förskolor, för oftast har förskolechefer fler förskolor att ansvara för är ett oerhört svårt uppdrag. På förskolorna finns många olika människor som med olika erfarenheter, kompetenser och utbildning önskar sig olika saker av ett ledarskap. Vi menar även att en förskolechefs ledarstil påverkar hur förskolor uppnår målen och med det även vilken kvalitet som finns i verksamheten. Skollagen ställer krav på förskolenhetens ledningsstruktur. Förskolechefen ges möjlighet att under vissa förutsättningar överlåta uppgifter på någon annan som t.ex. pedagog eller arbetslag i verksamheten och med uppgifter kan nämnas systematiskt kvalitetsarbete. Dock har förskolechefen även ansvaret för att den/de som får uppgiften har den tid och de befogenheter som möjliggör uppgifterna (Skolinspektionen 2013).

7 SLUTDISKUSSION

Vad innebär begreppet kvalitet i förskolan på våra förskolor?

Samtliga pedagoger anser att kvalitet innebär att sätta barnen i fokus. Där barnens intresse, behov och förutsättningar är med i planering, utförande och utvärderingen av verksamheten och man har ett förhållningsätt där pedagogerna vill utveckla verksamheten framåt. Forskningen har många olika benämningar för kvalitet i förskolan, pedagogerna verkar trygga med ordet kvalitet och har en tydlig förståelse över vad de menar när de använder ordet. Dahlberg, Moss och Pence (2002) menar att ordet kvalitet är förlegat och inte förenligt med läroplanen men vi anser att respondenterna visst använder ordet kvalitet i dess rätta bemärkelse och att de känner sig bekväma med att använda ordet tillsammans med läroplanens intentioner. Respondenterna använder ordet kvalitet i den benämning Wennström (1999) menar är pedagogikens historiska användning av ordet. Även då Dahlberg, Moss och Pence (2002) menar att ordet meningsskapande är mer korrekt att använda känns detta krångligt att använda, speciellt då pedagogerna är trygga med kvalitet. Meningsskapande är svårt att mäta. Hur mäter man om ett meningsskapande sker, eller är bra/dåligt.

Hur arbetar pedagoger för att öka kvaliteten i förskolan?

Respondenterna har en god förståelse över kvalitetsarbetet och läroplanens krav och intentioner. De använder sig utav många olika metoder och varandras olika perspektiv i sitt arbete. Det viktigaste verktyget är andra pedagoger och möjligheten att reflektera och utbyta kunskap med varandra.

Har förskolan de förutsättningar som krävs för att arbeta med utvecklingsarbete systematiskt?

Vi anser att respondenterna har kunskapen de behöver för att utföra ett bra kvalitetsarbete men att de tyvärr inte har förutsättningarna fullt ut. Tiden räcker inte till eftersom den tas i anspråk utav nya uppgifter som ska göras hela tiden. De vill så mycket men har inte möjligheterna vilket lämnar vissa respondenter missnöjda med sin situation. Vi har under undersökningens gång mött engagerade, drivande och professionella pedagoger som beskriver hur mycket de vill åstadkomma och utföra men möter hela tiden hinder på vägen. Dessa hinder är svåra att påverka. Vi hoppas verkligen att de inte ger upp utan trots svåra förutsättningar fortsätter att vara barnens kämpar i framtiden.

Vidare forskning

Resultatet i vår undersökning grundar sig mycket på resurserna och förutsättningarna förskolorna har. Det skulle vara intressant att genom vidare studier undersöka flertalet olika kommuner för att se om det framkommer likvärdiga resultat. Samtidigt skulle det vara intressant att genom vidare forskning undersöka hur de olika förvaltningarnas regelverk och övervägande ligger till grund för kommunens förskolor samt vilken hänsyn förvaltningen tar till förskolors förutsättningar för att utföra kvalitetsarbete.

8 REFERENSLISTA

- Alexandersson, Mikael (red.) (1999). Styrning på villovägar: perspektiv på skolans utveckling under 1990-talet. [Ny utg.] Lund: Studentlitteratur
- Alexandersson, Mikael (1994). I Madsén, Torsten (red.) Lärares lärande: från fortbildning till en lärande arbetsorganisation. Lund: Studentlitteratur
- Bryman, A (2002) Samhällsvetenskapliga metoder. Malmö: Liber ekonomi.
- Dahlberg, Gunilla, Moss, Peter & Pence, Alan (2002). Från kvalitet till meningsskapande: postmoderna perspektiv - exemplet förskolan. Stockholm: HLS förlag.
- Grönmo, S (2006) Metoder i samhällsvetenskap Malmö: Liber.
- Hedenquist, Jan Anders & Håkansson, Jan (2008). Formulera och utvärdera mål: uppdaterad och utvidgad version. 2. uppl. [Älmhult]: Jan Håkansson [distributör]
- Johansson, Inge (1995). Kvalitet i förskolan och under de första skolåren: idéer och metoder. 1. uppl. Stockholm: Liber utbildning
- Karlsson Vestman, Ove & Andersson, Inger M. (2007). Pedagogisk utvärdering som styrning: en historia från präster till PISA. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling. Tillgänglig på internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1847> (20130501)
- Kihlström, Sonja (2007). Intervju som redskap. I Dimenäs, Jörgen (red.) Lära till lärare: att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik. 1. Uppl. Stockholm: Liber
- Lenz Taguchi, Hillevi (1997). Varför pedagogisk dokumentation? Om barnsyn, kunskapssyn och ett förändrat förhållningssätt till förskolans arbete. Stockholm: HLS
- Läroplan för förskolan Lpfö 98. [Ny, rev. utg.] (2010). Stockholm: Skolverket
- Myndigheten för skolutveckling: (2003). Att granska och förbättra kvalitet: om kvalitetsutveckling i skola, förskola, skolbarnsomsorg och vuxenutbildning - en översikt över aktuell forskning och utveckling samt dokumenterad erfarenhet. Stockholm: Tillgänglig på internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1875> (20130501)
- Nordin- Hultman, E. (2004). Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande. Stockholm: Liber AB.
- Palmer, Anna (2012). Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan: pedagogisk dokumentation. Stockholm: Skolverket
- Patel, R & Davidson, B (2003) Forskningsmetodikens grunder-att planera, genomföra och rapportera en undersökning. Lund: Studentlitteratur
- Rodgers, Carol (2007). I Strömquist, Göran & Brusling, Christer (red.) (2007). Reflektion och praktik i läraryrket. 2.[rev. och uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Skolinspektionen (2013). Tillgänglig på www.skolinspektionen.se. (20130729).

- Skolverket (1999). BRUK - för kvalitetsarbete i förskola och skola. Stockholm: Statens skolverk. Tillgänglig på internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=898> (20130501)
- Sheridan, Sonja & Pramling Samuelsson, Ingrid (2009). Barns lärande: fokus i kvalitetsarbetet. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Stråhle, Lena, Walch, Jim & Sundgren, Gunnar (1989). Kvalitet och utveckling i förskolan. Lund: Studentlitteratur
- Wennström, Karin M. (red.) (1999). Kompetens och kvalitet i förskolan. Lund: Studentlitteratur
- Åberg, Ann & Lenz Taguchi, Hillevi (2005). Lyssnandets pedagogik: etik och demokrati i pedagogiskt arbete. 1. Uppl. Stockholm: Liber

Bilagor

Bilaga 1: Information och förfrågan till respondenten.

Hej!

Vi är två studenter vid Linneuniversitetet i Växjö/Kalmar som läser förskolläraryrket och ska nu påbörja vårt examensarbete.

Anledningen till att vi tar kontakt med just dig är att vårt arbete handlar om hur pedagoger ser på begreppet kvalitet i förskolan. Vårt syfte med studien är att gå djupare in och öka förståelsen för hur pedagoger tolkar och arbetar med begreppet.

Som metod har vi tänkt använda oss av kvalitativa intervjuer som används då forskare är ute efter en förståelse, att bringa klarhet i hur människor uppfattar någonting. Intervjuerna kommer att genomföras på er arbetsplats samt spelas in. Allt inspelat material kommer att användas för forsknings ändamål och raderas i samband med att uppsatsen har blivit godkänd.

Deltagandet är helt frivilligt och informationen vi får in kommer endast användas i forskningssyfte. Deltagaren har när som helst möjlighet att avbryta sin medverkan om det önskas. Deltagaren kommer att figurerar anonymt i vår undersökning då vi aktivt kommer att verka för att avidentifiera dess identitet i texten, samt aldrig uppge i vilken kommun intervjuerna är gjorda.

Har du möjlighet/lust att medverka i vårt arbete?

Vi är tacksamma för all hjälp vi kan få och hoppas få möjlighet att intervjua just dig.

Om ni har några frågor tveka inte att höra av er till oss!

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar,

Linda Andersson

[Redacted]

[Redacted]

Eva-Lotta Aked

[Redacted]

[Redacted]

Bilaga 2

Intervjufrågor:

1. Berätta lite om dig själv så som pedagogisk bakgrund, utbildning och hur länge du arbetat.
2. Vad innebär begreppet kvalitet i förskolan för dig. Berätta!
3. Hur uppfattar du syftet med kvalitetsarbetet på din förskola?
4. Vad har ditt arbetslag för rutiner för att utföra kvalitetsarbete?
5. Hur ser du att ditt kvalitetsarbete går ihop med läroplanens intentioner att kontinuerligt utveckla verksamhetens kvalitet?
6. Vilka metoder använder du dig av i ditt kvalitetsarbete?
7. Berätta om vilket stöd lednings- och utvecklingsansvariga ger dig i ditt kvalitetsarbete.
8. Jag har inte fler frågor att ställa. Har du något mer att tillägga om det vi har pratat om?